

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SERAMİK ANASANAT DALI

SERAMİK ÜRÜNLERLE VE ÜRÜNLERDE KENT İMAJI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Şerife BİÇİCİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Ayşe GÜLER

Çanakkale – 2010

TAAHHÜTNAME

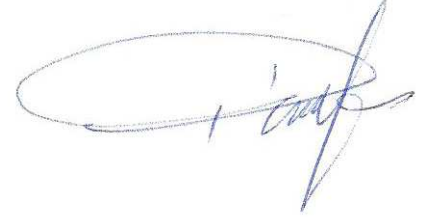
Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Seramik Ürünlerle ve Ürünlerde Kent İmaji**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

01/11/2010

Şerife BİÇİCİ

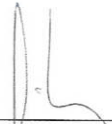
İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Şerife BİÇİCİ' ye ait "Seramik Ürünlerle ve Ürünlerde Kent İmajı"

Adlı çalışma, jürimiz tarafından Seramik Ana Sanat Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Ayşe GÜLER
(Danışman)

Yrd. Doç. Yücel BAŞEĞİT

Yrd. Doç. Ali KILIÇ

Tez No : 388009
Tez Savunma Tarihi : 01/11/2010

ONAY

Prof. Dr. Yücel ACER
Enstitü Müdürü

.../.../2010

ÖZET

“Seramik Ürünlerle ve Ürünlerde Kent İmajı” başlıklı Yüksek Lisans Tezi; kent imajının oluşumunda seramik malzemenin kullanımı, kentsel mekanlarda seramik eserleri ve kentlerin kimliğini yansıtan imaj öğeleri ele alınmıştır.

Kentsel imaj oluşumunda seramik malzemenin yeri, kentsel tasarımda uygulanabilirliği, kent imgesinin oluşumunda seramiğin her alanda kullanılabilirliği ve kente kimlik kazandıran bir unsur olarak değerlendirilmesi çalışılmıştır.

Seramik malzeme özgün, sanatsal anlatım yönünden zengin ve malzemenin sağladığı olanaklar sayesinde geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. Seramik, kent içinde ve de kenti yansıtan bir unsur olmasının yanı sıra, su oyunları, oturma elemanları, heykel, havuz, çeşme, duvar panoları vb. gibi tasarımlarla estetik görünümlü dış mekanlar yaratılmasına katkıda bulunmaktadır. Seramik malzemenin çağdaş yorumları mimari alanda estetik, nitelikli çevreler oluşturmaktadır.

Seramik, bulunduğu yerde mekan yaratarak estetik çevreler oluşturmanın yanında kent değerlerinin seramiğe aktarılması, devamında kültürün sürekliliğini de sağlayarak kent imajı oluşumunda önemli bir yere sahiptir.

ABSTRACT

This thesis titled "Ceramic Products and Urban Image in Products" has been discussed as an image pronouncing creation of urban image by utilization of ceramic material, applications in urban sites and urban identity.

The place of ceramic material in urban image formation of the study, applicability in urban design, usability of ceramic in every area of urban image composition and evaluation as an urban identity gainer has been addressed.

Ceramic material is unique, rich in artistic expression and has a wide range due to possibilities that are provided. In addition to be with and within the urban area, ceramic makes contribution to development of esthetic exterior space with designs such as aquatic games, seating elements, statue, pond, fountain, wall boards, etc. Contemporary interpretations of ceramic material form esthetic and qualitative environments in architecture.

Ceramic is an important factor in formation of urban image due to continuation of culture, as well as transfer of urban values to ceramic, and development of esthetic environments where it is found.

ÖNSÖZ

Çevrenin önemli bir ögesi olan birey ve kent arasındaki ilişki ile gelişen kentsel imaj kavramı; kentsel mekanlarda yer alan seramik eserler ve kent imajını oluşturan öğelerin seramik eserlerindeki yeri ele alınmıştır.

Bu bağlamda tez çalışması geçmişten günümüze kent kimliğine katkıda bulunan eserlerin incelenmesi ve örnek olarak alınan Çanakkale kentinin, kimlik öğelerinin seramik eserlerde değerlendirilmesinden oluşmaktadır.

Tez çalışması süresince değerlendirmeleri, bilgi birikimi ve desteği ile çalışmaya yön vererek yardımlarını esirgemeyen Sayın Danışmanım Yrd. Doç. Ayşe GÜLER'e, her zaman yanımda olan değerli arkadaşlarım Evin İnanmaz Demircan'a,, Bahar Yiğit'e ve Nazif Yılmaz'a ve ayrıca desteklerini benden esirgemeyen sevgili aileme içtenlikle teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ŞEKİL LİSTESİ.....	vi
RESİMLER LİSTESİ.....	vi
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM SERAMİK ÜRÜNLERLE VE ÜRÜNLERDE KENT İMAJI.....	3
1.1. İMAJ.....	3
1.1 . 1. İmajın tanımı.....	3
1.1.2. İmaj Oluşumunda Algı ve Algılamanın Önemi.....	4
1.2. KENT İMAJI.....	6
1.2.1. Kentsel İmajın Oluşumu ve Kentsel Kimlik.....	7
1.2.2. Kentsel Tasarım ve Donatı Elemanları Olarak Seramik.....	14
1.3. SERAMİK ÜRÜNLERLE KENT İMAJI.....	17
1.3.1. Tarihsel Gelişim Süreçlerinde Seramiklerle Kent İmajı.....	17
1.3.2. Ülkemizdeki Seramik Merkezleri İznik, Kütahya ve Çanakkale’ nin Kent İmajı.....	25
1.3.3. Çağdaş Seramik Sanatının Kent İmajına Katkısı.....	36
1.4. SERAMİK ÜRÜNLERDE KENT İMAJI.....	40
1.4.1. Geleneksel ve Çağdaş Seramik Sanat Eserlerinde Kent İmajı.....	40

II.BÖLÜM SERAMİK ÜRÜNLERDE KENT İMAJI UYGULAMALARI.....53

2.1 TARİHSEL VE KÜLTÜREL ÖĞELERİYLE KENTİN, GELENEKSEL
VE ÇAĞDAŞ SERAMİK ÜRÜNLERDE VE TASARIMLARDA
ANLATIMI.....53

SONUÇ.....66

KAYNAKÇA.....67

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1:** Algısal sürecin ilk aşaması: çevresel verilerin fiziksel uyarılar olarak insan duyularını harekete geçirmesi(Kahvecioğlu, 1998).11
- Şekil 2:** Çevresel imgenin oluşum aşamaları (Kahvecioğlu, 1998).....12

RESİMLER LİSTESİ

- Resim 1:** İhtar kapısı üzerindeki hayvan motifleri, <http://www.boltart.net/istar-kapisi-yeni-babil-cagi-istanbul-arkeoloji-muzesi/>.....18
- Resim 2:** İhtar kapısı üzerindeki hayvan motifleri, www.smb.museum/smb/babylon/show_text.php?page.....18
- Resim 3:** Damgan Minaresi, Oktay Aslanapa, Türk Sanatı, Remzi Kitabevi, 2.Basım....19
- Resim 4:** Kümbeti Kırmızı (Surh), Oktay Aslanapa, Türk Sanatı, Remzi Kitabevi, 2.Basım.....20
- Resim 5:** Sivas, Çifte Minareli cephesi, Semra Ögel Anadolu'nun Selçuklu Çehresi, Akbank Yayınları Kültür Sanat Kitapları; No:58.....21
- Resim 6:** Erzurum, Çifte Minareli Medrese, Semra Ögel Anadolu'nun Selçuklu Çehresi, Akbank Yayınları Kültür Sanat Kitapları; No:58.....22
- Resim7:** Taç kapı üstündeki minarelerden sağdakinin kaidesinde mozaik çini pano, Semra Ögel, Anadolu'nun Selçuklu Çehresi Akbank Yayınları Kültür Sanat Kitapları; No:58...22
- Resim 8:** Kutluğ Timur Minaresi, Yüksel Sayan, Türkmenistan'daki mimari eserler(XI-XVI. yüzyıl), Kültür Bakanlığı Yayınları/ 2316, Ankara,199923
- Resim 9:** Zeynel Bey Türbesi, Hasankeyf-batman, Nezih Başgelen,The Wall in Anotolia Through the ages,First edition , İstanbul, August 1993.....24
- Resim 10:** İnsan Motifli Tabaklar, Kütahya, XVIII., Osmanlı Seramiklerinin Görkemi” Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, No:7.....26
- Resim 11:** Vazo Heykeli, Kütahya, <http://www.resimle.net/resim4391.html>.....27
- Resim 12:** Çinili Cami, Kütahya, <http://www.turkish-media.com/forum/topic/177579-kutahya-cinili-cami/>.....27
- Resim 13:** Çinili Çeşme, Kütahya, www.gelenekselelsanatlari.gov.tr.....28
- Resim 14:** Köşk Desenli Tabak, İznik, Osmanlı Seramiklerinin Görkemi” Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, No: 7.....29

Resim 15: İnsan Motifli Tabak, İznik, Osmanlı Seramiklerinin Görkemi” Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, No: 7.....	29
Resim 16: At Başlı Testi Heykeli, Erol Sazcı, 2000, Şerife Biçici.....	31
Resim 17: Atatürk Heykeli, Seramik Yüzey Kaplama, Çanakkale Kordon Boyu, Mustafa Hoşnut, İlker Eği, 1999, Şerife Biçici.....	32
Resim 18: Tarihi İpek Yolu Projesi, 1996-1997, Çanakkale Kalebodur Seramik San. A.Ş., Şerife Biçici.....	32
Resim 19: Seramik metin yazısı, Duvar Panosu, Atatürk Heykeli, Çanakkale Cumhuriyet Meydanı, Erol Sazcı, 2001, Şerife Biçici.....	33
Resim 20: Seramik metin yazısı, Duvar Panosu, Şerife Biçici.....	33
Resim 21: Dikili Taşlar, Erol Sazcı, 2000, Şerife Biçici.....	34
Resim 22: Adliye Binası Seramik Duvar Panosu, Mustafa Tunçalp,2005, Şerife Biçici...34	34
Resim23: Seramik Duvar Panosu, Pasaj Girişi. Çanakkale Pehlivanoğlu Pasajı,Erol Sazcı, 2003, Şerife Biçici.....	35
Resim24: Seramik Tabela, Şerife Biçici, 2009, Kepez, Çanakkale, Şerife Biçici.....	35
Resim25: Park Güell, Antonio Gaudi, 1900-1914 http://www.gorselsanatlar.org/mimarlar/antoni-gaudi-(1852-ispanya-1926-ispanya)	36
Resim 26: Park Güell, Antonio Gaudi, 1900-1914, http://www.gorselsanatlar.org/mimarlar/antoni-gaudi-(1852-ispanya-1926-ispanya)	37
Resim 27: Casa Vicens, Antonio Gaudi, Barselona, 19.yy. http://www.gorselsanatlar.org/mimarlar/antoni-gaudi-(1852-ispanya-1926-ispanya)	37
Resim 28: Miro'nun Kadın ve Kuş Heykeli, Barselona, 1982, www.arkitera.com	38
Resim 29: Seramik malzeme kullanılan oturma grubu, Gween Heeney, İngiltere, Karın Hessenberg, A&C Black, London, 2000.....	39
Resim 30: Evry Katedrali, Mario Botta, Fransa, Philip Jodidio, Mario Botta, Benedikt Taschen Verlag GmbH, 1999.....	39
Resim 31: Vazolar, Milli Saraylar Koleksiyonu'nda yıldız Porseleni, TBMM Milli saraylar Daire Başkanlığı yayını, İstanbul, 1998.....	40
Resim 32: Vazo, Detay, Milli Saraylar Koleksiyonu'nda yıldız Porseleni, TBMM Milli saraylar Daire Başkanlığı yayını, İstanbul, 1998.....	40
Resim 33: Vazolar, Milli Saraylar Koleksiyonu'nda yıldız Porseleni, TBMM Milli saraylar Daire Başkanlığı yayını, İstanbul, 1998.....	41

Resim 34: Vazo, Detay, Milli Saraylar Koleksiyonu'nda yıldız Porseleni, TBMM Milli saraylar Daire Başkanlığı yayını, İstanbul, 1998.....	41
Resim 35: Seramik Kutu, Yosun Sağır, 2006, Seramik Federasyonu Dergisi.....	42
Resim 36: "İstanbul" Seramik Duvar Panosu, Buket Gürel, Cahide Erel, 1986, F. Buket Gürel.....	43
Resim 37: "İstanbul" Seramik Duvar Panosu Detayı.....	43
Resim 38: 1987 - "Bursa Almira Hotel, Seramik Duvar Panosu, Buket Gürel, Cahide Erel, F. Buket Gürel.....	44
Resim 39: "Bursa Almira Hotel, Seramik Duvar Panosu detayı.....	44
Resim 40: İstanbul Tarabya' da palet Balık Lokantası cephesinde mermer üzerine monte edilmiş pano. "Balıkçı", Jale Yılmabaşar Seramikleri, Yöntemleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara-1980.....	45
Resim 41: Çukur Tabak, Çanakkale, Gönül Öney, Türk Devri Çanakkale Seramikleri, Çanakkale Seramik Fabrikaları yayını, Ankara, 1971.....	46
Resim 42: Çukur Tabak, Çanakkale, Gönül Öney, Türk Devri Çanakkale Seramikleri, Çanakkale Seramik Fabrikaları yayını, Ankara, 1971.....	47
Resim 43: Top Motifli Tabak, Çanakkale, Osmanlı Seramiklerinin Görkemi, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, No: 7.....	47
Resim 44: Köşk Motifli Tabak, Çanakkale, Osmanlı Seramiklerinin Görkemi, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, No: 7.....	48
Resim 45: Çukur Tabak, Çanakkale, Gönül Öney, Türk Devri Çanakkale Seramikleri, Çanakkale Seramik Fabrikaları yayını, Ankara, 1971.....	48
Tarihi İpek Yolu Projesi, 1996-1997, Çanakkale Seramik, Şerife Biçici.	
Resim 46: Çukur Tabak, Çanakkale, Gönül Öney, Türk Devri Çanakkale Seramikleri, Çanakkale Seramik Fabrikaları yayını, Ankara, 1971.....	49
Resim 47: Çukur Tabak, Çanakkale, Gönül Öney, Türk Devri Çanakkale Seramikleri, Çanakkale Seramik Fabrikaları yayını, Ankara, 1971.....	50
Resim 48: Geleneksel Çanakkale Seramik Tabak, Erol Sazcı, Şerife Biçici.....	51
Resim 49: Geleneksel Çanakkale Seramik Tabak, Erol Sazcı, Şerife Biçici.....	51
Resim 50: Çanakkale Savaşları'nın 90. yılı anısına yapılan Seramik Pano, Çanakkale Çimenlik Kalesi, Şerife Biçici.....	52
Resim 51: Çanakkale Motifli Tabak I, 2010, Şerife Biçici	53
Resim 52: Çanakkale Motifli Tabak II, 2010, Şerife Biçici	54

Resim 53: Yelken Motifli Tabak, 2010, Şerife Biçici	55
Resim 54: Balık motifli Tabak, 2010, Şerife Biçici.....	55
Resim 55: Çanakkale ve Deniz I, 2010, Şerife Biçici.....	56
Resim 56: Çanakkale ve Deniz II , 2010, Şerife Biçici.....	56
Resim 57: Çanakkale ve Deniz III, 2010, Şerife Biçici.....	57
Resim 58: İsimsiz, 2010, Şerife Biçici.....	57
Resim 59: Apartman Girişi, Çanakkale,2010, Şerife Biçici.....	58
Resim 60: Kapı Girişi, Çanakkale,2010, Şerife Biçici.....	59
Resim 61: Çeşme, Çanakkale İskele Meydanı, 2010, Şerife Biçici.....	60
Resim 62: Çeşme, Çanakkale İskele Meydanı, 2010, Şerife Biçici.....	61
Resim 63: Çanakkale Kordon Boyu, 2010, Şerife Biçici.....	62
Resim 64: Çanakkale Kordon Boyu, 2010, Şerife Biçici.....	62

GİRİŞ

Kent kimliğinin oluşumunda seramik; kentsel mekanların sanatsal çalışmalarla desteklenmesi, kent estetiğinin artırılmasının yanı sıra görsel iletişim nesnesi olarak kültürel gelişimi ve zenginliği sağlamaktadır.

Bu çalışmada, kent imajının, seramiğin kullanımıyla kültürel ve estetik bir dokuyla zenginleştirilebildiği mevcut örneklerle gösterilmeye çalışılmış ve seramik ürünlerde kent imajı uygulamalarına Çanakkale kenti konu edilmiştir.

Tez çalışması kapsamında; I.Bölümde imajın, tanımı, imaj oluşumunda algı ve algılamanın önemi açıklanmaya çalışılmıştır. Kentsel imaj oluşumu ve kentsel kimlik arasındaki bağ araştırılmış, kentsel donatı elemanı olarak seramik; I. Bölümün 1.3. maddesinde Seramik Ürünlerle Kent İmajı ve 1.4. maddesinde Seramik Ürünlerde Kent İmajı başlıkları altında örneklendirilmiştir.

II. Bölümde; Kentsel imaj unsurları seramik ürünlere aktarılmıştır. Örnek kent olarak Çanakkale'nin tarihsel ve kültürel öğeleri üzerine yoğunlaşmış, geleneksel ve çağdaş seramik ürünler biçimlendirilmiştir.

Kentsel kimlik ve imaj öğeleri bakımından oldukça zengin olan Çanakkale' nin geleneksel Çanakkale Seramikleri imaj ve kimlik unsurları olarak ele alınmış, Çanakkale seramiklerinin kente kazandırdığı anlam ile kendine özgü bir kent yaratmasının önemi vurgulanmıştır.

Tez çalışmasının literatür araştırmasında, daha önce yapılmış yüksek lisans ve doktora tezleri ile konu hakkındaki kitaplar incelenmiştir.

İmaj konusunun açıklanmasında Hüseyin Kahvecioğlu' nun araştırması temel alınmıştır. Kimlik tanımı yapılarak oluşumu ve kimliği etkileyen faktörler incelenmiştir.

Kentsel imajın oluşumunda seramiğin değerlendirilmesi ile ilgili konu hakkında yazılan kitaplar ve makaleler değerlendirilmiş ve literatür araştırması yapılmış ve bu bilgiler internet bilgileriyle de desteklenmiştir.

Bu araştırmalar sonucunda Çanakkale kentinin kimliğini oluşturan seramiğin kentsel imaj oluşumuna katkıları değerlendirilmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar ve değerlendirmeler

ışığında, kentlerin yaşam biçimlerini kùltùrlerini yansıtan imaj òğeleri belirlenmiş uygulamalarda değerlendirilmiştir.

Çanakkale Kentinin değerlendirilmesi, seramiğin imaj oluşumuna katkısı araştırılmıştır. Çanakkale kentinin kimliğini yansıtan Çanakkale Seramikleri referans alınarak kentin karakteri ùzerindeki etkileri değerlendirilmiştir.

Seramiğin kent estetiğinde kullanımı òrneklerle betimlenmiş, kente kazandırdığı gòrsel nitelikler fotoğraflar ile kente uygulanabilir tasarım ònerileri yer almaktadır.

I. BÖLÜM SERAMİK ÜRÜNLERLE VE ÜRÜNLERDE KENT İMAJI

1.1. İMAJ

1.1.1. İmajın Tanımı

İmaj sözcüğü bilimsel literatürde ve günlük yaşamda sıklıkla kullanılmaktadır. Dilimizde “İmaj” sözcüğünün anlamı “imge” ile eş tutulmakta, imge ise Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük’ teki anlamına göre, duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri olarak tanımlanmaktadır¹. Ancak bir başka araştırmada imajın; algılanan nesnenin bilince yansıyan benzeri olmaktan öte; hatırlama, anlama, kavrama gibi süreçlerle, kişinin birikimlerinin de katılımı ile kişiden ve geçmiş deneyimlerinden de etkilendiği belirtilmektedir².

Diğer bir anlamıyla imaj, bilinçaltının istemli ya da istemsiz olarak belirli çağrışımlar ile dışavurumu olarak da tanımlanabilmektedir³.

İnsan- çevre arasındaki iki yönlü etkileşimde kişinin sahip olduğu “deneyimler” imajın yapılanmasında oldukça etkindir. Kişinin geçmiş deneyimleri ile edindiği imajlar daha çok simgesel imgeleri barındıran uzun süreli bellekte saklanır ve yeni karşılaşılan durumlarda ilişkilendirme, eşleştirme, karşılaştırma gibi işlemlerde kullanılarak çevre algılanır. İnsan, çevre bileşenleri ve bu bileşenlerin ilişkilerini kendi beklentileri ve amaçları doğrultusunda seçer, zihninde organize eder, anlamlandırır ve o çevreye ait bir imaj edinir. Bu süreç, karşılıklı etkileşime ve insanın uyum yeteneğine bağlı olarak gelişir ve farklılaşır.⁴ Bu nedenle aynı uyarıcılar karşısında bireylerin farklı imajları olabilir. Bu noktada beklentiler, geçmiş deneyimler inançlar, kişilik özellikleri gibi pek çok etken aynı gerçek karşısında farklı imajlar oluşturabilmektedir.

İmaj oluşumunun açıklanmasında, duyu-duyumu, algı kavramlarının bilinmesi gerekmektedir.

¹ Serhat Ulağlı, İmgeBilim, Öteki'nin Bilimine Giriş, Sinemis Yayınları, 2006, s. 3

² Hüseyin Kahvecioğlu, “Mimarlıkta İmaj: Mekansal İmajın Oluşumu ve Yapısı Üzerine bir Model”, Doktora Tezi, İ.T.Ü., Ekim 1998, s.64

³ Serhat Ulağlı, İmgeBilim, Öteki'nin Bilimine Giriş, Sinemis Yayınları, 2006, s. 4

⁴ Aysun Başkaya, “Yalın Bir İşaret Dizgesi”, Gazi Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 16, No 2, 63-75, 2001, s.65

1.1.2. İmaj oluşumunda Algı ve Algılamanın Önemi

Çevreden gelen uyarıcılar, duyu organlarının uyarılması ile beyne ulaşması sonucunda duyum olayını gerçekleştirip, devamında ise algıyı meydana getirmektedir⁵. Bireyin çevresini tanıyıp, anlamlandırması, algı olayının gerçekleşmesi ile mümkündür.

Hüseyin Kahvecioğlu'nun “ Mimarlıkta İmaj: Mekansal İmajın Oluşumu ve Yapısı Üzerine bir Model” isimli doktora tezinde C.T. Morgan'nın tanımını “ duyum süreci ile ilişkisi temeline dayandırarak, *duyumları yorumlama, onları anlamlı hale getirme süreci* olarak değerlendirmiştir⁶.

Doğan Cüceloğlu ise, “ duyu verilerinin örgütlenerek yorumlanması ve çevremizdeki nesne ve olaylara anlam verme sürecine verilen ad” olarak tanımlamıştır⁷.

Çevresel algılama bireyin duyu organları ile çevreden gelen uyarıcılar doğrultusunda çevresini tanıması, öğrenmesiyle duyuşal anlamda bilgi edinmesidir. “Çevre ile ilgili bilgiler duyular ile tanımlandıktan sonra, sıradaki süreç bu bilgilerin algılanmasıdır. Algılama insanın belleği ile çevresi arasında geçen bir süreçtir. Kent ölçeğinde, belleğin bir işlevi olarak kentsel öğelerin özelliklerinin tanınması ile değerler sistemine bağlı olarak kabul edilmesiyle oluşur. Bunun için anlamlı ve uyumlu bir bağlantı, görsel zenginlik ve organik bütünlük olmalıdır”⁸.

Algılama; çevreden gelen uyarıcıların duyu organları ile beyne iletilmesiyle zihinsel aşamalardan sonra anlam kazanma süreci, algı olarak tanımlanabilmektedir.

“Çevreden bilgilenme süreci fiziksel enerjinin elektrik sinyaline çevrilerek beyne işlenmesi ile başlar. Algılama sayesinde bu sinyaller objeler, nesnelere, duvarlar ve insanlar olarak görülür”⁹.

Bireyin özellikleri, aynı zamanda içinde bulunduğu ortam, geçmiş ve deneyimleri, yaş ve cinsiyeti, alışkanlıkları algılama sürecinde etkili rol oynamaktadır. Bundan dolayı öznedir ve dış dünyayı olduğu gibi yansıtmamaktadır. Kişiden kişiye farklılık gösterdiğinden dolayı aynı uyarıcılar karşısında kişilerin farklı algıları meydana

⁵ Feriha Baymur, Genel Psikoloji, İnkılap Kitabevi,1972, s. 124

⁶ Hüseyin Kahvecioğlu, “Mimarlıkta İmaj: Mekansal İmajın Oluşumu ve Yapısı Üzerine bir Model”, Doktora Tezi, İ.T.Ü., Ekim 1998, s. 6

⁷ Doğan Cüceloğlu, İnsan ve Davranışı, Remzi Kitabevi, 2005, s.98

⁸ Emine Tayyare, “Kentsel imaj Öğeleri bağlamında Haliç Bölgesinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2007,s.10

⁹ A,g,e, s.10

gelmektedir. Örneğin, aynı mekanı dolaşan insanların farklı şeyleri algılamaları gibi. Bu nedenle duyu-duyum fiziksel, algı ise bireyin kendisinde gerçekleştiğinden sübjektiftir. Algının temelini duyumlar oluşturmaktadır.

“Çevreden insana çarpan bütün fiziksel uyarıcılar, belli duyu organlarında kimyasal yada elektriksel değişikliklere sebep olur. Bu değişikliklerin meydana getirdiği sinir akımının sinir yollarından geçerek beyne ulaşmasına **duyum**, çevreden gelen bu etkilerin duyulabilmesi yetisi de **duyu**”¹⁰ olarak tanımlanmaktadır.

Duyular, çevre ile kurulan ilişkinin başlamasını sağlayarak algı olayını meydana getirirler. Duyu organları çevreden gelen birçok uyarıcı tarafından etkilenmesine rağmen bazılarını diğerlerinden ayırt ederek algılar. Kent algısında önce görme duyusuyla ve görsel algılamayla başlamakta, o kentin kimliği ve imajının oluşumunda etkili olmaktadır.

Gestalt teorisine göre görsel algıdaki temel beyin süreci küçük ve farklı öğelerin bir yığını değildir. Beynin görsel alanı, bütün öğelerin belirli bir etkileşim zamanında faal olduğu dinamik bir sistemdir. Görsel algıda:

- Birbirine benzer veya yakın öğeler birleşme eğilimindedir; birbirine benzemeyen veya çok ayrı öğeler birleşmeye yönelmezler.
- Şekil zemin, nesnelere içinde bulunduğu ortamdan ayrı bir biçimde algılanır. Şekil arka yüzeyi oluşturan zeminle anlam kazanır. Algının değişmesi ile birlikte hem bir şekil hem de zemini bir parçası olarak algılanabilir.
- Uyarıcılar arasında boşluklar bulunduğu durumlarda boşlukları tamamlar ve anlamlı bir bütün ya da şekil halinde nesnelere algılanır.
- Birçok uyarıcı aynı anda ve ortamda anlamlı bütünler şeklinde gruplanarak algılanır. Bu grupta bazı faktörler etkilidir; aynı ortamdaki birbirine yakın uyarıcılar anlamlı bir bütünü oluşturacak şekilde bir araya gelmektedir. Birbirine benzer ya da devamıymış gibi görünen uyarıcılar da birlikte gruplanarak birbirine aitmiş gibi algılanır.

¹⁰ Feriha Baymur, Genel Psikoloji, İnkılap Kitabevi, 1972, s.99

Görsel algı'da derinlik algısı; görme fizyolojisine bağlıdır. Gözümüzün, üç boyutlu görme yeteneği ile nesnelere üçüncü boyutu algılanabilmektedir. Derinlik algılamasında, sağlıklı bir gözün dışında, ışığın geliş açısı nesnelere derinlik algılamasında etkilidir.

Bir nesnenin diğer nesnenin görüntüsünü kapatması ile öndeki nesne arkadaki nesnenin, görüntüsünü engeller. Bu nedenle arka plandaki nesne uzaktaymış gibi algılanır. Tüm ayrıntıları ile net olarak görülebilen bir nesneyi yakında, tam zıttı durumda ise uzaktaymış gibi algılanır. Yüksek olan nesnelere alçakta bulunan nesneye oranla daha uzaktaymış gibi algılanır. Büyük olan nesne yakında, küçük olan nesne uzakta algılanır. Görsel uyarıların özellikleri algının yönünü belirlemektedir.

İmaj oluşumunu sağlayan algılamada, işitme duyusu ile gerçekleşen ses de bir mekan için ayırt edici bir özellik olabilir. Bir kentin kimlik oluşumunda olumlu ya da olumsuz bir etki yaratabilir. Örneğin bir kent ya da mekân da gürültü olumsuz bir etki yaratırken bir su sesi, kuş sesi o mekan için olumlu etki yaratabilir.

Belli tatların oluşturduğu hisler bir yeri, bir mekanı çağrıştırabilir. Bunda geçmişin ve öğrenmenin faktörü ile belli tatlar, çevre algılamasında dolaylı yönden rol oynayabilir. “Tatların belli mekanlarla özdeşleşmesi çevresel algı üzerinde çağrışım ve benzeştirme yoluyla etkili olabilmektedir”¹¹. Örneğin Peynir Helvasının Çanakkale’yi akla getirmesi tat ile mekanın özdeşleşmesi anlamına gelmektedir.

1.2. KENT İMAJI

Kentler sahip oldukları özellikleriyle kimlik kazanmaktadır. Bir kentin genel karakterini mevcut potansiyeli belirlemektedir. Bu da kentlerin farklı algılanmasını sağlamaktadır. Örneğin bir kentin turizm kenti ya da sanayi kenti olması gibi birbirinden farklı özellik oluşturmaları kendi kimliklerini yansıtmaktadır.

Tarihsel süreç içinde kentler incelendiğinde en baskın ve hissedilebilir kimliklerin eski olma niteliğini yitirmemiş, bozulmamış kentlerde olduğu görülmektedir¹².

Kent sınırları içinde yaşayanları kentli kimliğine ulaştıran, onlara ortak sorumluluklar, yükümlülükler bilinci aşıl原因, fizyolojik, psikolojik ve etik yönlerden

¹¹ Hüseyin Kahvecioğlu, “Mimarlıkta İmaj: Mekansal İmajın Oluşumu ve Yapısı Üzerine bir Model”, Doktora Tezi, İ.T.Ü., Ekim 1998, s.17

¹² Emine Tayyare, “Kentsel İmaj Öğeleri bağlamında Haliç Bölgesinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2007,s.10

huzur ve mutluluğa kavuşma olanağı ve deneyimi kazandıran ivmeli, karmaşık bir ortam kurgusudur. Tarihsel süreçte yer alan değişik uygarlıklar kentlerini kurarken, gerek doku (geometrik ve ya organik) gerek sosyal ve yönetsel odaklar (agora-forum, belediye meydanı) oluşturarak, kente belirleyici ayırt edici ve özgün bir kimlik kazandırmışlardır¹³.

Kentlerin sosyal ve kültürel değişimleri, birbirlerinden farklılıklarını da ortaya koymaktadır.

1.2.1. Kentsel İmajın Oluşumu ve Kentsel Kimlik

Kentsel kimliğin oluşumunda, kentlerin fiziksel, sosyal ve kültürel, tarihsel ve ekonomik gibi sahip olduğu özellikleri kimliklerinin oluşumunda önemlidir.

Fiziksel çevre, doğal, kültürel, tarihi, sosyal ve yapay öğeleri içinde barındıran ve bu olguların tümüdür. Çevreyi oluşturan doğal, kültürel, tarihi, estetik, görsel öğe ve özellikler bütünü ise çevresel değer olarak nitelenmektedir.

Bireyin doğal-yapay, sosyo-kültürel çevresiyle iletişimi, yaşam biçimini belirlemektedir. Bu nedenle çevrenin durumu, iletişim biçimi bireyin hayata bakış tarzı, yaşam biçimi ve ruhsal durumunu etkilemektedir.

Doğal ve yapay çevre oluşumu, bireyin görsel ve psikolojik temelli çevresel beklentilerini karşılayabilmeli, duysal açıdan bireyi tatmin etmeli bireyde hoş duygular uyandırabilmelidir. Birey çevreden edindiği birikimler sayesinde anlam yüklenerek belli bir imaj ve kimlik oluşturmaktadır.

“Çevrenin algılanması, bilinmesi ve değerlendirilmesinin sürekliliği, çevrenin duyu organları ile hissedilmesi, çevrenin algılanış biçiminin anlaşılması ve çevrenin niteliklerinin tanınması sonucunda, seçim yapma, karar verme sürecidir¹⁴.

Bilgilenme ve bilinçlenme insanın içinde bulunduğu çevrede meydana gelmektedir.

Kentsel mekânlarda etkileşim halinde bulunan insanlar, bu mekânlardan edindikleri duyular, aldıkları mesajlar ve kişisel deneyimleri sonucunda zihinlerinde çevresel imajları oluşturmaktadır.

¹³ Utarit İzgi, Mimarlıkta Süreç Kavramlar-İlişkiler, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, Kasım 1999, s.51

¹⁴ Buket Önem, İsmet Kılınçaslan, Haliç Bölgesinde Çevresel Algılama ve Kentsel Kimlik, İtü dergisi/a, mimarlık, planlama ve tasarım, cilt 4, sayı:1, 115-125, mart 2005

Jean Morval, Çevre psikolojisi yayınında, Ittelson'dan on temel ilke alıntılamıştır. Çevre psikolojisiyle ilgili on temel ilkeye göre;

- 1- İnsan davranışı çeşitli durum ve zamanlara göre göreceli bir istikrarlılık gösterir.
- 2- Çevre açık bir sistemdir. Yani sınırları, diğer fiziksel ve sosyal sistemlerle etkileşimine göre tanımlanmıştır.
- 3- Belirli bir fiziksel çevreye karşılık benimsenen davranış biçimleri, kişilerden bağımsız olarak süreklilik gösterirler.
- 4- Belirli bir fiziksel çevreye özgü davranış, bunu oluşturucu herhangi bir parçanın değişiminden etkilenir (dinamik özellik).
- 5- Eğer bir değişiklik, belirli bir bağlama özgü bir davranışın ortaya çıkmasını bastırırsa, daha uygun bir ortam aranır.
- 6- Çevre, sadece fiziksel öğelerden oluşmaz, burada oluşan bireysel ve sosyal davranışları da kapsar.
- 7- Çevre onu tanımlayan birey açısından biriciklik gösterir.
- 8- Özgül çevreler, kullanımlarına ilişkin doğal bir tarihe sahiptirler.
- 9- Çevre nötrdür, fakat, anlaşılmadık bir çevreyle karşılaşıldığında veya bir değişiklik ortaya çıktığında çevrenin özelliklerinin bilincine varılır.
- 10- Çevreler, fiziksel sınırlara sahiptir¹⁵.

İnsan çevre ilişkisi, duyuşal olarak başlayarak algılama sonucunda bilinçlenme ile gerçekleşmektedir. Bu nedenle kendi ihtiyaç, değer ve isteklerine göre çevresini belirlemede ve çevrede kaynaklanan kişilik ve ruşsal yapısını etkileyen yeni gereksinimlere sahip olmaktadır.

Işık, ses, ısı gibi fiziksel uyarıcıların biçim, renk, yoğunluk gibi özel fiziksel kavramlarla bütünleşmesi sonucu fiziksel çevre tasarlanmaktadır. Bu çevrenin sosyal etkinliği, kültürel bileşenler, psikolojik bileşenler ve ekolojik bileşenlerle artırılmaktadır. Fiziksel çevre kapsamında kişinin algıladığı bir çevre 'psikolojik çevre' olarak tanımlanmaktadır. Kişinin fiziksel çevresi, toplumsal değerlerle belirlenen 'kültürel çevre'

¹⁵ Morval, Jean, Çevre psikolojisine giriş, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları, No:37, s.9

yi oluşturduğu gibi davranışlarını belirleyen ‘ekolojik çevre’ yi de oluşturmaktadır. Ekolojik çevre, insanların davranış içinde oldukları gerçek yaşam çevresidir¹⁶.

Çevrenin algılanması, bilinmesi ve değerlendirilmesinin sürekliliği, çevrenin duyu organları ile hissedilmesi, çevrenin algılanış biçiminin anlaşılması ve çevrenin niteliklerinin tanınması sonucunda, seçim yapma, karar verme sürecidir¹⁷.

Çevre algılamanın biçimsel yaklaşımına göre çevreyi tanımlamak için, çevre bir bütün olarak derinliğine kavranıp, bir bütün halinde değerlendirilmelidir.

Çevrenin bireysel açıdan değerlendirilmesinde o kişinin geçmişi, sosyal statüsü, çevresel deneyimi, dünya görüşü, yaşam biçimi önemli etkenler olabilir. Çevrenin grup kimliğine dayalı değerlendirilmesinde ise o kişinin yaşadığı toplumdaki ortak değerler, sosyal kurallar ile bu değerlerin çevresel kalite ile bağdaşıp bağdaşmaması önem kazanmaktadır. Bu ikinci tür değerlendirmede kişilerden çok, kişinin içinde yaşadığı toplumun sosyo-kültürel özellikleri etkin rol oynar¹⁸.

Bireyin algıladığı çevresel kalite, bir psikolojik yapılanma olup, öznel değerlendirmeyi içermektedir. Bu tür değerlendirmeler, çevre hakkındaki birey hislerinin bir çeşit belgeleridir.

Mualla Kancıoğlu'nun “Çevresel imaj ve Anlam Kapsamında Turizm Binalarına İlişkin Kullanıcı Değerlendirmeleri” adlı makalesinde Stefanou, bireyi psikolojik olarak etkileyen çevresel özellikleri şöyle sıralamaktadır.

1. İmaj oluşturabilme
2. Okunabilirlik
3. Anlamlı olma
4. Çağrışım oluşturabilme
5. Özgünlük
6. Mevcut çevreye uyum
7. Çevresel öğelerin birbirleriyle uyumu

¹⁶ Aydın, Semra, Mekansal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model, Doktora Tezi, İ.T.Ü., sy.8

¹⁷ Buket Önem, İsmet Kılınçaslan, Haliç Bölgesinde Çevresel Algılama ve Kentsel Kimlik, İtü dergisi/a, mimarlık, planlama ve tasarım, cilt 4, sayı:1, 115-125, mart 2005

¹⁸ Ünlü Alper, “Çevresel Kalite, Algı ve Kentsel Tasarım”, 1.Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 23-24 Mayıs 1991, M.S.Ü. , s.328

8. Çevrenin öğelerinin çeşitliliği.

Bireyin psikolojik gereksinmelerine bağlı olarak çevreden beklentileri, bireysel farklılıklar gösteren geniş kapsamlı özelliklerden oluşmaktadır. Çevre, duyuşal açıdan bireyi tatmin etmeli; yani birey üzerinde güzel duygular uyandırabilmeli, huzur ve güven vermelidir. Bunların yanı sıra kendisi hakkında düşündürebilmeli, etkileyebilmelidir¹⁹.

Kahvecioğlu, imajın oluşum sürecini; ana hatları ile, duyum-algı-imaj aşaması olarak üç aşamada incelemiş, sürecin açıklanabilmesine olanak sağlamak amacı ile kullanılan kavramsal bir ifade olarak ortaya koymuştur.

Duyum aşaması; çevreyi oluşturan fiziksel bileşenlerin renk, doku, orantısal ve boyutsal büyüklükleri gibi özellikleri çevrenin uyaranları olarak gösterilebilir. Bunlarla birlikte çevrenin sahip olduğu fiziksel bileşenlerden kaynaklanan ışık, ses, koku gibi çevreyi etkileyen ya da etkilenen, nesnel olmayan uyaranlardan söz etmek mümkündür. Sonuçta bu iki grup fiziksel uyaran; renk, biçim, görüntü, ses, yankı, ışık, yansıma, koku gibi veriler olarak görme, işitme, koklama, tat alma, dokunma, denge gibi duyuşlar aracılığı ile çevrenin fiziksel bileşenlerinin, içinde gerçekleşen fenomenlerin ve tüm bağlamın insan tarafından duyumsanmasını sağlar²⁰.

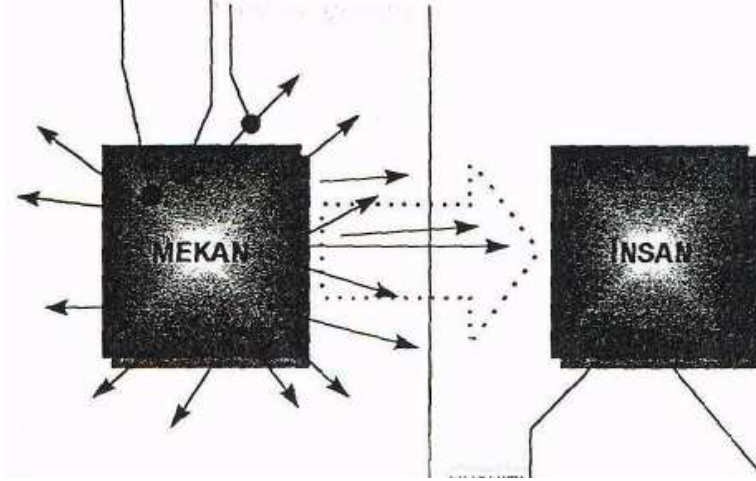
¹⁹ Kancioğlu Mualla, “Çevresel İmaj, Kimlik ve Anlam Kapsamında Turizm Binalarına İlişkin Kullanıcı Değerlendirmeleri”, Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 10, Sayı 2, 2005, s. 50

²⁰ Hüseyin Kahvecioğlu, Mimarlıkta İmaj: Mekansal İmajın Oluşumu ve Yapısı Üzerine bir Model, Doktora Tezi, İ.T.Ü., Ekim 1998, s. 83

çevrenin fiziksel bileşenleri

fiziksel fenomenler

fiziksel uyaranlar

duyular

duyu organlarının kapasiteleri

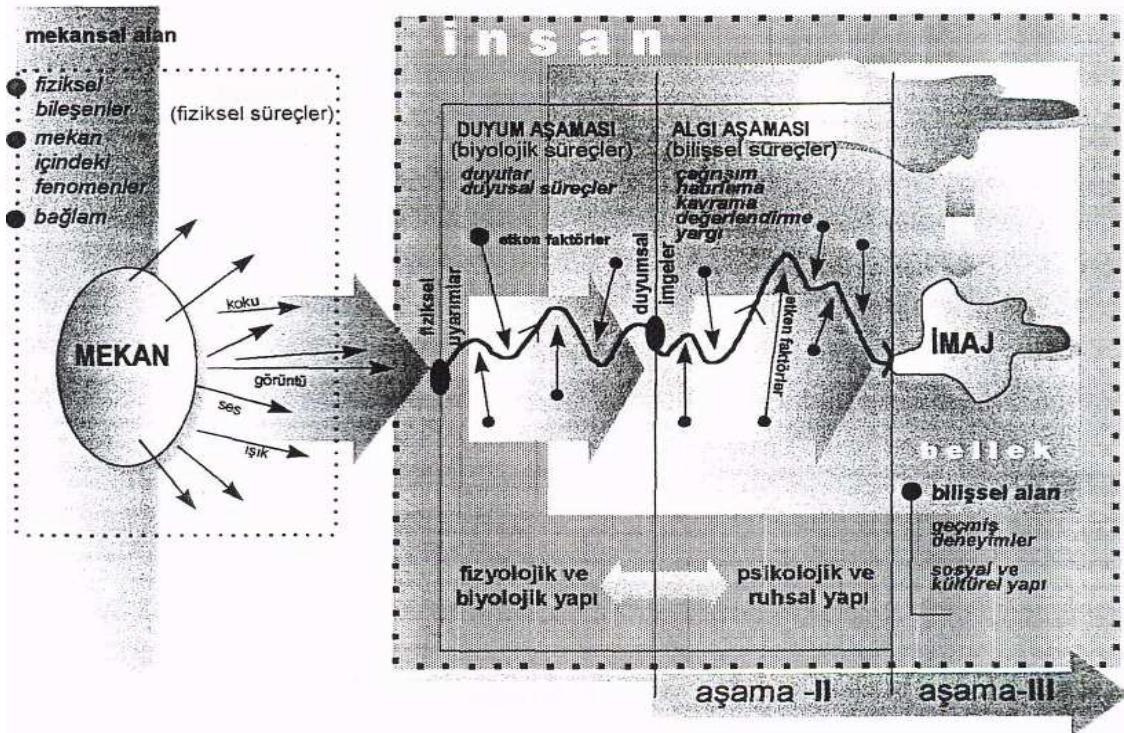
Şekil-1 Algısal sürecin ilk aşaması: çevresel verilerin fiziksel uyaranlar olarak insan duyularını harekete geçirmesi (Kahvecioğlu, 1998).

Algı aşaması; duyumun gerçekleşmesi, algısal sürecin bilişsel ve zihinsel süreçlerinin başlamasını sağlar. Duyumsal imge haline gelen çevresel bilgiler; algılayan kişide deneyimsel birikimlerle bilişsel bir süreçte işlenerek anlamlandırılır. Duyumların anlamlandırılması, insanın geçmiş birikim ve deneyimlerine göre yapıldığından; hatırlama, kavrama, öğrenme, bilme gibi bilişsel süreçler devreye girer. Anlamlandırma ve değerlendirmede geçmiş deneyimler ve bu deneyimlerin sonucu olarak zihinde yer etmiş imgelerle kıyaslamalar yapılır. Çevresel bilgilerin anlamlandırılması, çevrenin algılanması sürecini tamamlar. Çok sayıda duyum bir bütün olarak anlamlandırılarak çevrenin bütünü algılanır. Çevrede yer alan, yansımalar, gölgeler, renkler, dokular, biçimler, yüzeylerin konumu vb. verilerden kaynaklanan çok sayıda duyum anlamlandırıldığında, çevreyi tanımaya; eski, yeni, ferah, tarihi, çağdaş, yoğun, sakin, güzel, çirkin gibi değerlendirme ve

yargılara erişerek çevresel algı haline gelir. Bu algının içinde çevresel bileşenlerin yanında, çevre içindeki yaşamsal veriler de vardır²¹.

İmaj aşaması; algısal süreç sonunda, geçmiş deneyim ve imajların yardımı ile anlamlı birer algıya dönüşen duyumsal imgeler yeni birer imaj olarak zihindeki yerlerini alırlar. Bu aşama, birinci aşama sonunda oluşan duyumların, ikinci aşamayı içeren süreçlerde işlenmesinden sonra varılan sonuçtur. Bu yeni imaj, bir çevrenin ilk kez algılanması ile edinilen çevresel imgeyi ifade edebilir. Bilinen bir çevrenin tekrar algılanmasında, geçmiş deneyimler içinde o çevreyle ilgili daha önceden sahip olunan imge belirleyici olacaktır. Bu durumda çevresel imgenin, farklı düzeyler ifade eden üç türünden söz edilebilir.

Birinci tür imaj, ilk kez algılanan bir çevre hakkında edinilen tek defaya özgü ve o çevreye özel imajdır. İlk imaj olarak adlandırabileceğimiz bu imajın oluşumunda, geçmiş deneyimlerin sonucu olarak zihinde var olan genel imajlar etkili olacaktır.²²

Şekil2- Çevresel imajın oluşum aşamaları (Kahvecioğlu, 1998).

²¹ Hüseyin Kahvecioğlu, Mimarlıkta İmaj: Mekansal İmajın Oluşumu ve Yapısı Üzerine bir Model, Doktora Tezi, İ.T.Ü., Ekim 1998, s. 83

²² A.g.e, s. 84

İkinci tür imaj, aynı çevrenin algılanmasındaki sürekliliğe bağlı olarak, o çevrenin oluşturduğu daha gelişmiş bir imajdır. Bu imge yalnızca geçmiş deneyimlerin genel imajlarından değil, söz konusu çevre hakkında daha önceden edinilen imajlardan etkilenerek oluşmakta, bir başka deyişle, o çevreye özel deneyimlerden etkilenmektedir. İlk imajın gelişmiş hali olarak tanımlayabileceğimiz bu imajı kalıcı imaj veya çevrenin gerçek imajı olarak adlandırabiliriz. Çevre, değişik algısal şartlarda defalarca algılandığında tüm yönlerini, değişik şartlardaki durumlarını da sunacağından kalıcı imaj veya gerçek imaj diyebileceğimiz bu imaj algılayan kişinin zihninde, çevrenin ilk imaja göre daha gerçekçi bir şekilde ifade edecektir. Gerçek imaj tanımlaması bunu ifade eder. Bir çevre hakkında farklı kişilerin edineceği gerçek imajlar birbirinden çok farklı olabilir.

Üçüncü tür imaj ise belli bir çevreye ait olmayıp, çok sayıda çevresel imajın benzer yönlerinin belirlediği genel geçer özellik taşıyan imajlardır²³.

Çevresel imaj, kimlik ve anlam kavramları, birbiriyle yakın ilişkili ve benzer özelliklere sahip olmakla beraber, bazı özel hususlar ile birbirinden ayırt edilebilir. İmaj; gerçek çevrenin kişisel yoruma dayalı olarak zihinde şema haline dönüşmesi sürecidir. Kimlik; kişi çevre etkileşimi neticesinde, çevrenin özgün ve belirgin karakterini oluşturan niteliklerin farkında olunması ile belirlenir²⁴. Kimliği belirleyen birey, meydana gelmesinde ise çevresel özellikler etkilidir.

anlam ise, çevrenin sunduğu sözsüz mesajları, bireyin duygusal algısıyla kavraması neticesinde belirlenen etkileyici özelliklerden oluşmaktadır. Çevrenin kimliği, toplumun farkına vardığı çevresel değerlerden oluşmaktadır. Çevrenin imgesi ve anlamı ise, bireyin çevreyi değerlendirmesine bağlı olarak belirlenir²⁵.

Geçmiş ve geleceği mekansal anlamda buluşturan kentler ekonomik, sosyal politik kültürel ve bir çok değeri içinde barındıran yerleşim yeridir. Kentlerin sosyal ve kültürel değişimleri, birbirlerinden farklılıklarını da ortaya koymaktadır.

“Kentlerin farklı karakterleri, ‘kent kimliği’, ‘kent profili’ ve ‘kent imgesi’ ifadeleri ile açıklanmaktadır. Kent kimliği uzun bir zaman dilimi içinde biçimlenir. Kentin coğrafi içeriği, kültürel düzeyi, mimarisi, yerel gelenekleri, yaşam biçimi, niteliklerin karışımı

²³ A. g. e, s. 85

²⁴ Mualla Kancıoğlu, “Çevresel imaj-kimlik-anlam bağlamında Akdeniz bölgesindeki turizm binalarının incelenmesi”, Doktora Tezi, İ.T.Ü., 2001, s. 26

²⁵ A. g. e, s.27

olarak kente biçim verir. Kentin profilini doğal profili, sosyo-ekonomik profili ve insan eliyle yapılmış mekanın profili ile bir bütünleşmenin, değerlendirilmesi oluşturur²⁶.

Çevre ve içinde yer alan yaşam biçimi ile bir bütün oluşturarak toplumsal olarak yeniden üretilen sürekli değişim ve gelişim halinde olan toplumsal ilişkiler, kent kimliğinin yeniden tanımlanmasına neden olmaktadır. Toplumsal deneyimler, görüşler, inançlar, davranışlar toplumun sosyokültürel yapısını oluşturur. Kişinin toplumsal davranışlarını yönlendiren bu öğeler kentsel kimliğin oluşmasında da etkin rol oynar. Kimliğin oluşumunu toplum kadar tasarımcıda etkiler. Bu nedenle, tamamen yeni veya geçmiş öğelerin yeniden yorumlandığı kültürel bir olgu olarak da tanımlanabilir. Kenti geçmişten geleceğe bir süreklilik içinde algılamak ve kavramak gerekir²⁷.

‘Okunabilirlik’, kentsel görünümün, kent parçalarının tanınabilmesi ve uyumlu bir örüntü içine yerleştirilebilmesini sağlayan kolaylık değerine koşut olan belirgin açıklık ya da netliktir²⁸.

Kentte kullanılan işaret, simge ve sembol gibi bilgi aktaran biçimsel öğeler okunabilirliği kolaylaştırmakta ve aynı zamanda kentin sahip olduğu genel karakterini de yansıtmaktadır.

1.2.2. Kentsel Tasarım ve Donatı Elemanları Olarak Seramik

Kenti yaşanabilir ve algılanabilir kılan kentsel tasarım öğeleri, kullanıcı ve kent açısından oldukça önemlidir. Kentsel tasarım öğelerinin kullanıcılar açısından benimsenmesi kentle kurulan bağ, görsel boyutla iletişimi güçlendirmektedir. Buldukları çevreleri belirleyen, anlaşılan, görsel bakımdan tanımlayan tasarım öğeleri ortak bir dil oluşturarak kentin kimliğini yansıtan belirleyici unsurlardır.

Kentlere uygulanacak olan tasarımlar, o kentlerin kimliğini oluşturan öğelerini, kültürünü ve tüm ortak değerlerini içinde barındırmalıdır.

Tarihsel süreklilik içinde “değişim” in bir kültürel zenginlik olarak algılanıp kullanılması önemlidir. Yeni kimlik arayışında, salt geçmişe özlem duyan bir tutum yerine;

²⁶ Buket Önem, İsmet Kılınçaslan, “Haliç Bölgesinde Çevre Algılaması ve Kentsel Kimlik”, İtü Dergisi, Mimarlık, Planlama ve Tasarım, Cilt 4, Sayı 1, 115-125, mart 2005

²⁷ A, g, e,

²⁸ Derya Oktay, “Kentsel Çevre İçinde Yönelim Olgusunun Değerlendirilmesi”, Kentsel Tasarımda Psikolojik Boyut”, 1.Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 23-24 Mayıs 1991, MSÜ, s.338

değişimi ve geleneksel olanı birlikte yorumlayarak, tarihsel değerın yeniliğe açık biçimde kullanılmasıyla öz değerlerinden ödün vermeden de bir kimlik oluşturulabilir²⁹.

Kentsel mekanların imajında etkili olan biçimlerin kentliler üzerinde bıraktığı etkiler, tasarımın etkiciliğiyle paralel gelişir. Kentsel mekanlarda bir biçim, eğer geri fonunu oluşturan çevresi ile açık bir ilişki içinde bulunuyorsa, dikkatleri üzerine toplayarak, diğer biçimlerden ön planda algılanacaktır. Bu tür biçimlerin sınırlarının kesin olması, kapanma özellikleri taşımaları fon ile kontrast oluşturmaları önde algılanmayı daha da güçlendirecektir. Aralarında açık bağıntılar olan, basit ve geometrik, tek kimlik ve birlik sağlayan sürekli, yakın, ritmik aralıklarla tekrar edilen biçimler de daha kolay ve doğru algılanabilmektedir. Çevresinden fiziksel ve kültürel özellikleri nedeniyle farklılaşıp, dikkat eşliğinin üzerine çıkan biçimler; çevreyi rahat okuma özelliği sağlamakla kalmayıp diğer biçimlere karşı bir üstünlük de sağlarlar³⁰.

Kullanıcıların beğeni, istek ve gereksinimlerini karşılamak amacıyla tasarlanan tasarım elemanlarının kentte iletişimi ve bütünleşmeyi sağlayacak ruhsal, fiziksel ve kültürel ortamı da sağlaması gerekmektedir.

Kent kimliğini oluşturan elemanlar; Doğal, beşeri ve insan eliyle yapılmış çevreden kaynaklanan kimlik elemanları temelinde değerlendirilebilir.

Doğal çevreden kaynaklanan kimlik elemanları; bir kentin bulunduğu konum, topoğrafik durumu, iklim koşulları, su ögesi, bitki örtüsü...vb. gibi doğal çevreden kaynaklanan verileridir. O kenti diğerlerinden ayırır, tanımlar, özgün kılar. Kente kimlik verir.

Beşeri çevreden kaynaklanan kimlik elemanları; beşeri çevrenin öğeleri birey ve toplumdur. Bireyin kimliği, yaşadığı çevre içinde oluşur ve olgunlaşır. Birey kimliğinin oluşum ve gelişimi sadece başka birey kimlikleriyle kurulan ilişki sonucu farklılığın belirlenmesiyle sınırlı değil, aynı zamanda birey etrafındaki obje, mekan ilişkilerinin gelişmesiyle de ilgilidir. Beşeri çevreden kaynaklanan kimlik elemanları içinde kültürel

²⁹ İsmet Kılınçaslan, "Kentsel Çevre Kalitesini Oluşturan Öğeler", 5. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 12-13 Mayıs 1994, MSÜ, s.238

³⁰ Dilek Aktürk, "Kentsel Tasarımda Psikolojik Boyut", 1.Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 23-24 Mayıs 1991, MSÜ, s.81

yapı elemanları olarak en önemli rolü alırlar. Kültür bir grubun özgün olma durumudur ve o grubu tanımlar, gruba kimlik verir³¹.

İnsan eliyle yapılmış çevreden kaynaklanan kimlik elemanları; yapma çevre elemanları, kentlerde süregelen insan gereksinimlerinden kaynaklanan eylem alanları ve bu eylem alanlarının karşılıklı ilişkileri ile biçimlenen, insan eliyle yapılmış objelerdir. Kent dokusu içinde kimlik elemanları olarak değerlendirilmelerinde görüntü, konum ve anlam faktörleri etkindir.

Görüntü Faktörü; objenin formu, strüktürü, oranları, dokusu, simgesel durumu, kullanılan malzeme gibi açılardan oluşan özgün görsel etkidir.

Konum Faktörü; objenin doğal çevre elemanlarıyla, kent eylem alanlarıyla ve diğer yapma çevre elemanlarıyla ilişkisi açısından bulunduğu özgün yer ve etki faktörüdür.

Anlam Faktörü; objenin işlevsel önemi ve ya kentin tarihi gelişme sürecinde kazandığı anlamın özgün, sembolik değerinin oluşturduğu etkidir³².

Kentsel donatı elemanları: çeşitlidir. Seramik malzeme ile görülen kentsel donatı elemanları çeşme, havuz, su oyunları, heykel, aydınlatma, oturma elemanları, yüzey kaplamaları olarak örneklendirilebilir. Kentte bir mekân yaratarak mekanları değiştirerek algı alanlarını düzenlemekte ve insanların iletişimde etkin rol oynamaktadır. Toplumsal yaşamda iletişimi sağlayan ürünlerdir.

Açık alan düzenlemelerinde kullanılan tasarım elemanları peyzaj düzenlemelerinde, çevre düzenlemelerinde dekoratif öğeleri kapsayan bir anlam taşıyabilmektedir.

Seramik malzemenin plastik özelliği, renk, doku, doğa ile uyumu ve biçimce kazandırdığı çeşitlilik, geniş seçenekler sunmaktadır. Malzemenin sağladığı olanaklardan faydalanılarak kentsel açık alanlarda ve duvar yüzeylerinde seramiğin kullanımı, toprağın sıcaklığıyla sağlanan samimi, renkli, hareketli yüzeyler elde edilebilmektedir.

Kentsel mekan içerisinde kullanılacak olan tasarım elemanlarının yerleştirilmesi, düzeni ve belirlenen yeri, mekanı organize edeceğinden akılda kalıcı , bireyler üzerinde etkin rol oynamaktadır. Bireylerin kentte sağlıklı, mutlu, keyifli yaşamaları, haz almaları,

³¹ Mehmet Ocakçı, "Kimlik Elemanlarının Şehirselleşmeye Yönelendirici Etkisi", 5. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, "kentsel Tasarım ve Ekoloji-Tasarım Ekolojik Yaklaşım", 12-13 Mayıs 1994, s.241

³² Buket Önem, Çevre algılama ve kentsel kimlik: Haliç üzerine bir yöntem önerisi, Doktora Tezi

çevre koşullarına dolayısı ile görsel açıdan nitelikli, iyi çözümlenmiş, işlevsel, estetik çevrelerin oluşumu ile olasıdır.

Kentlerin oluşumu ve gelişimi aşamasında sanatsal etkinlikler sürekli var olmuş, kent ve sanat daima ilişki içerisinde bulunmuşlardır.

Seramik, gerek tasarımcı gerekse sanatçılar tarafından kullanılarak estetik değerler yüklenen bir malzeme olmasıyla kente, görsel zenginlik yaratarak, bulunduğu mekanı dönüştürerek gerçek mekanlar yaratmaktadır. Başka bir deyişle varlığıyla çevreye yeni bir anlam kazandırıp, kendine özgü bir mekan oluşturmaktadır.

Kentsel mekan incelenip tasarlanırken izlenecek yöntem kentin kültürel, sosyal, tarihi geçmişinin bilinçli bir analizi ile mümkündür. Kentsel tasarımda verilecek her türlü karar gibi estetik kararlar da bilinçli değildir. Yapılacak olan tasarım, estetik olmanın yanında, kentin içinden kimliğinden bir parça taşımalıdır. Başka bir biçimde söylersek tasarım elemanları, varlığıyla çevreye yeni bir anlam kazandırmalı, kendine özgü bir mekan yaratmalı ve o kentin değerlerini de içine katıp mekan hakkında okunabilirlikte sağlamalıdır.

Kentte seramiğin varlığı orada seramik etkinliğinin, Çini karoların bulunduğu yüzeylerde çiniciliğin var olduğunu işaret etmektedir. Bu kültürel etkinlikler kentlerin geçmişindeki değerleri göstermekte, kültürlerinin devamını ve sürekliliğini sağlamaktadır.

1.3. SERAMİK ÜRÜNLERLE KENT İMAJI

1.3.1. Tarihsel Gelişim Süreçlerinde Seramiklerle Kent İmajı

Seramik inorganik maddelerden oluşan çeşitli yöntemlerle şekil verilip, kurutulduktan sonra sırlı ya da sırsız olarak pişirilmesiyle oluşan malzemedir. Hammaddesi kil olup elle veya kalıpla şekillendirilmiş ve fırınlanmış her türlü objeyi içermektedir. Seramik sanatı, öncelikle insan ihtiyaçları doğrultusunda Çanak-çömlek yapımı olarak ortaya çıkmış malzemenin sağladığı olanaklar sayesinde de insanoğlu seramiği yaşamın her alanında kullanmıştır. İhtiyaçları doğrultusunda kap üretmiş, gelenekleri ve inançları için seramiği her alanda kullanmışlardır. Geçmişten günümüze kent dokusunun oluşumunda seramik malzemedan yararlanılmıştır.

Resim-1 *İştar kapısı üzerindeki hayvan motifleri.*

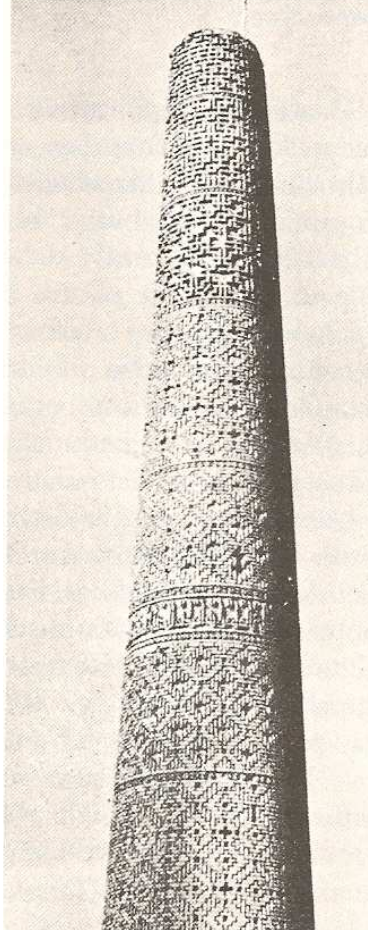

Resim2- *İştar kapısı üzerindeki hayvan motifleri.*

İştar kapısı tamamen pişmiş tuğladan inşa edilmiş, düz renkli karolar üzerine kabartma hayvan motifleri işlenerek tanrıları simgelemiştir.

Pişmiş toprak sırlı ve kabartmalı tuğlaların birleştirilmesinden oluşan, boğa ve ejder kabartmaları, Babil'in iç ve dış sur duvarlarını birleştiren Tanrıça İştar adına yaptırılmış olan anıtsal çifte kapıya aittir. İştar kapısı ve Tören yolu Yeni Babil Çağı'nın en parlak devri olan II. Nabukadnezar zamanında M.Ö. 6. yüzyıl sonlarında yapılmıştır. Kapının ve tören yolunun bir canlandırması da ayrıca sergilenmektedir.³³

³³ <http://www.boltart.net/istar-kapisi-yeni-babil-cagi-istanbul-arkeoloji-muzesi/>

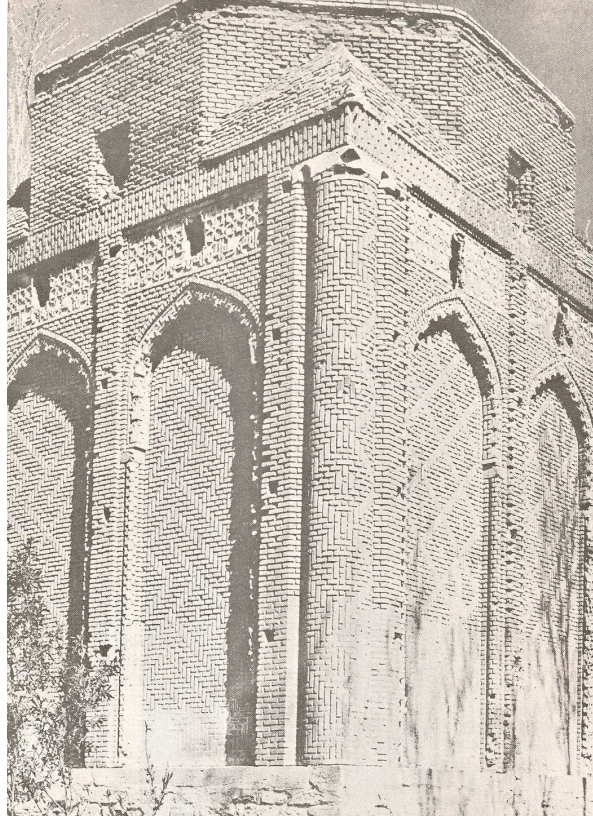

Resim3-Damgan Minaresi

Ortaçağda Selçuklular buldukları yöreye, özellikle mimarilerini seramik malzeme ile belirgin kılmışlardır.

En eski Selçuklu yapılarından olan damgan minaresi Tuğrul bey zamanından kalan 450 (1058) tarihli yukarıya doğru incelen, yüksek, endamlı, silindirik minaredir. Ortada geniş kitabe kuşağı, uçuk mavi veya firuze sırlı kare panolardan kabartma örgülü kufi yazı ile aynı zamanda Selçukluların ilk çinili mimari eseri olarak bu minarenin ayrı bir yeri vardır. Ayrıca beş ince kuşakla tuğlaların değişik dizilmesinden meydana gelen baklavalar ve geometrik örneklerle süslenen gövde, çok kuvvetli bir ifade taşır.³⁴

³⁴ Oktay Aslanapa, Türk Sanatı, Remzi Kitabevi, 2.Basım s. 69

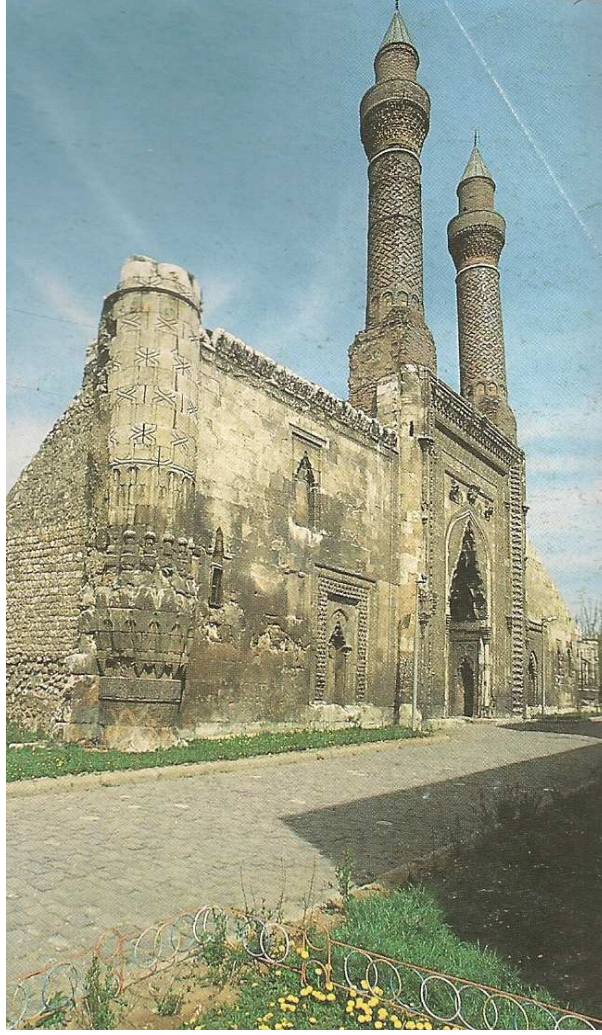

Resim4- Kumbeti Kirmiz (Surh)

İsmi tuğlaların kırmızı renginden alan, Kumbedi Surh'un (Kumbedi kırmız), 542 (1147) Portal alınlığı, mozaik çiniler, köşe payeleri, küçük kare çinilerle (firuze renk) süslenmiştir³⁵.

Yapı, bir inancı temsil etmekte ve seramik malzeme buna olanak sağlamaktadır. Yapının inşasında estetik kaygı güdülmüş tuğlaların geometrik dizilişi yapıya görsel anlamda nitelik kazandırmıştır.

³⁵ Oktay Aslanapa, Türk Sanatı, Remzi Kitabevi, 2.Basım s. 80

Resim-5 Sivas, *Çifte Minareli Medrese*.

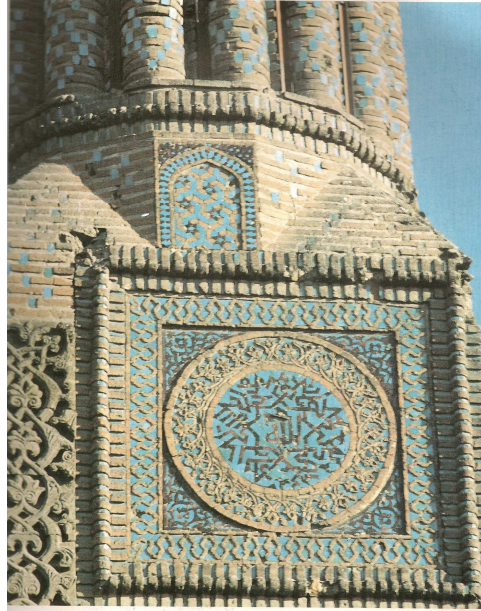
Yapının taş süslemesi ile tuğla-çini örgülü iki minaresi dikkat çekicidir. 1271 yılında³⁶ İlhanelilerin veziri Şemseddin Cüveyni yaptırmıştır. Minareler tuğladan ve çini süslemeli olarak yapılmıştır³⁷. Ululuğu simgeleyen minarelere verilen önem, süslemelerle vurgulanmıştır.

³⁶ Oktay Aslanapa, Türk Sanatı, Remzi Kitabevi, 2.Basım, s. 148

³⁷ A, g, e, s.150

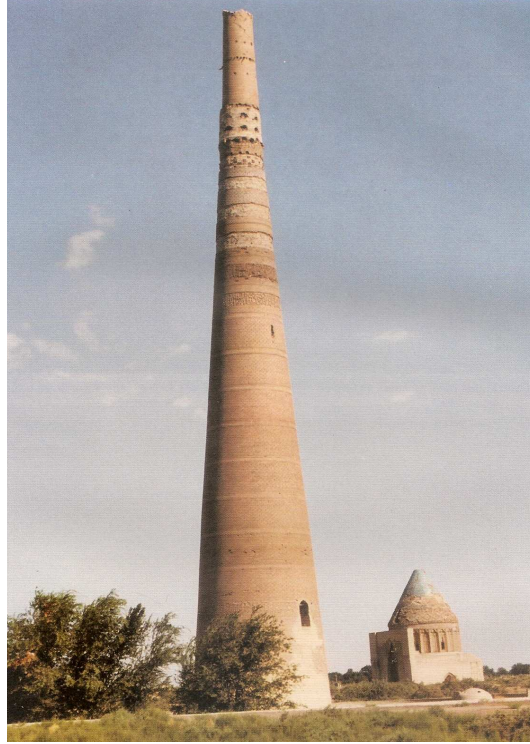

Resim-6 Erzurum, *Çifte Minareli Medrese*.

Resim-7 Taç kapı üstündeki minarelerden sağdakinin kaidesinde mozaik çini pano.

Kesin bir tarihi bulunmayan medresenin yapımı, 1271 den sonraki bir tarih uygun düşmektedir³⁸. Minarelerde sırsız ve renkli sırlı tuğlaların yanında çini bezemeler ve kufi yazılar yer almaktadır. Yapıya ait minareler ve işçiliği yapıya abidevi bir etki katmaktadır.

Resim-8 *Kutluğ Timur Minaresi*

Altun Orda Hanlı'nın hakimi Kutluğ Timur (1321-1336) tarafından inşa ettirilmiştir³⁹. Kerpiç ve balçıktan inşa edilerek, dıştan tuğlalarla kaplanan minarenin süsleme kuşaklarında az miktarda sırlı tuğlalar da kullanılmıştır. Gövdesinde üçü kitabe olmak üzere toplam 18 kuşak bulunmaktadır. Dik konulan birer sıra tuğlalarla birbirinden ayrılan bu kuşaklardan, geometrik bezemeliler, özel yapılmış tuğlaların ince bir ustalıkla dizilmesinden meydana getirilmiştir. Bunlardan ikisinde mavi sırlı tuğlalar da kullanılarak iki farklı görünüş elde edilmiştir⁴⁰.

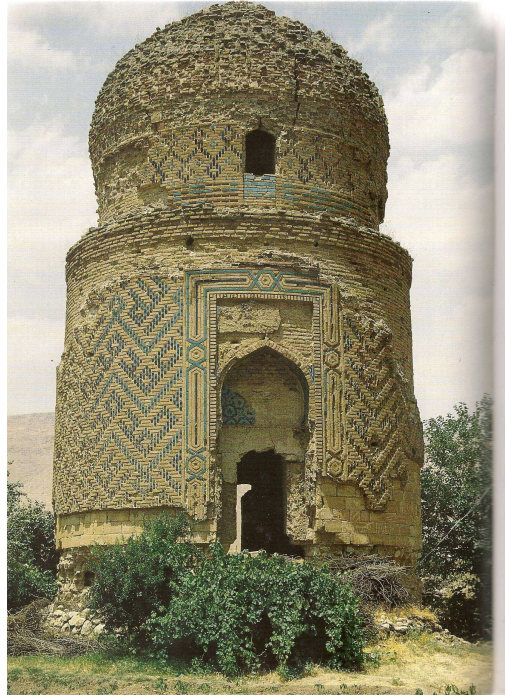
³⁸ Oktay Aslanapa, Türk Sanatı, Remzi Kitabevi, 2.Basım s. 153

³⁹ Yüksel Sayan, Türkmenistan'daki mimari eserler(XI-XVI. yüzyıl),Kültür Bakanlığı Yayınları/ 2316, 1999, Ankara, s. 158

⁴⁰ A, g, e , s. 160

Minareler göğe doğru yükselerek gücü, ululuğu, hakimiyeti simgelemektedir. Bu yapılarda seramik, yapı malzemesi olarak kullanılmasının yanında bezemelerde de kullanılmıştır. Üzerine yazılan yazılar, dönem hakkında bilgi aktarmaktadır. Dönemin siyasi gücünü temsil etmekte ve gücün simgelenmesinde yine geleneksel malzeme olan seramik kullanılmıştır.

Geleneksel malzemenin yapıya kattığı zenginlik, farklı biçimlerde dizilen tuğlalarla oluşturulmuştur.

Resim-9 *Zeynel Bey Türbesi, Hasankeyf-Batman*

Mezar anıtları içerisinde abidevi yapısı ve bezemesiyle Anadolu'da tek örnek olan Zeynel Bey Türbesi, Akkoyunlu dönemine aittir. Uzun Hasan'ın oğlu Zeynel Beylin, Otlukbeli Savaşında öldürülmesinin anısına yapılmıştır. Silindirik gövde üzerine, miğfer biçiminde kubbeli kümbeti, tuğladan yapılmış, dıştan firuze sırlı tuğla ve portalde firuze, siyah ve sarı çini mozaiklerden nebati süslemelerle cazip bir yapıdır. Pir hasan adlı mimarın bu orijinal kümbeti XV. yüzyılın ikinci yarısından kalma eser zengin renkleri ve nebati motifleri ile çinilerde bir üslup yeniliği vardır⁴¹.

⁴¹ Oktay Aslanapa, Türk Sanatı, Remzi Kitabevi, 2.Basım s. 200

Kültürel ve sosyal öğelerin bir araya gelmesiyle biçimlenen tarihi yapılar seramik malzemenin de kullanılmasıyla nitelik kazanıp anlam taşımaktadır.

Öncelikle tarihi yapıların dış yüzey kaplamalarında kullanılan seramik malzeme, o dönemin kültürel, siyasi, sosyoekonomik durumuyla ilgili de bilgi aktarmaktadır.

Seramik malzemenin sağlamış olduğu teknik, renk, plastiklik, doku vb. gibi imkanlarla yapılarda uygulanabilir kolaylığı sağlanmıştır.

Geleneksel malzeme olarak kullanılan tuğla, yapısal amaca hizmet ederken aynı zamanda süsleme olanağı da sağlamıştır. Sadece tuğla kullanımıyla yapılmış olan yapılar da tuğlaların değişik biçimlerle yerleştirilerek sade bir süsleme uygulanmıştır. Sırlı ve sırsız olarak uygulanan örneklerde yapının önemi arttırılmış, süslemeler arasında yer alan döneme ait yazılar, tarihi belge niteliği taşıyarak geleceğe aktarılmasında seramiğin varlığı etkili olmuştur. Döneme ait inanç ve değerlerini ifade eden bir araç olarak da kullanılmıştır.

Resimlerdeki örneklerde seramiğin kullanımı, gerek yapısal gerekse süsleme olarak verilmiştir. Yapılarda kullanılan her tür işaret sembol, malzeme, biçim o döneme ışık tutmaktadır.

İnsanların bir araya geldikleri, camii, medrese, türbe gibi yapıların süslemelerine verilen önem, dinin son derece önemsenmesi ile yakından ilişkilidir.

Bir dönemin sanatı, dini, kültürü, inançları o dönemin sanat eserlerinden öğrenilebilmektedir. Görsel malzeme olarak kullanılan seramik, o yer ile ilgili okunabilirlik kaynağı oluşturabilmektedir.

1.3.2. Ülkemizdeki seramik merkezlerinin Kent İmaja

KÜTAHYA

Kütahya Meryem ana Kilisesi'ne ait vakfiye defterinin 1444/45 ve 1485/86 tarihli kayıtlarında iki çinici adının geçmesini tespit eden Carswell ve Dowsett'in araştırmaları Kütahya çiniciliğinin 15. yüzyılda başladığını açıklar. Kütahya'nın 16. yüzyıl ortalarında çinicilik bakımından İznik'e yardımcı olacak bir faaliyet içinde olduğu anlaşılmaktadır⁴².

⁴² Şerare Yetkin, "Kütahya dışındaki Kütahya çinileri ile Süslü Eserler", Kütahya, Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Armağan, İstanbul, 1981-1982, s.83

Seramik yapımı friglerle başlamış, Bizans döneminin sonuna dek devam etmiştir. Daha sonra beylikler dönemine giren Kütahya da Osmanlı etkisi görülmeye başlanmıştır.

17. yüzyılda ise Kütahya çiniciliğinin tam bir faaliyet içinde olduğu ve İznik çiniciliği için gerekli malzemenin dahi temin edildiği bir merkez olduğu anlaşılmaktadır.⁴³

18. yüzyılda İznik çini atölyelerinin son bulması , Kütahya çini imalatına hız vermiştir.

Bu gelişmeler sonrasında Kütahya çiniciliği giderek önem kazanmış ve güzümüze kadar yaşayan en önemli çini merkezi olmuştur.

18. yüzyılda birden Kütahya çinili abidelerin çoğalması, Kütahya'nın tek çini merkezi olduğunu kanıtlar.⁴⁴ Renkli sırlı çini tuğlaların kullanıldığı ilk Osmanlı dönemine ait örnek Yakup bey türbesidir. Osmanlı döneminin çini merkezlerinden biri olan Kütahya da çini üretimi devam etmektedir.

Kütahya'nın simgesi olan ve onu dünyaya taşıyan Çinicilik halkın geçim kaynağı olmasının yanı sıra Kütahya da en önemli sanat dalıdır.

Resim-10 İnsan Motifli Tabaklar, Kütahya, XVIII. Yüzyılın ikinci yarısı

Kütahya da çinicilik sanatı, kentin önemli imaj öğelerindedir. Tabaklarda bitkisel süslemelerin yanı sıra geleneksel, yerel kimliklerini ifade eden betimlemeler yer almaktadır. Bu motifler o kente ait kültürel, yerel bilgi içermektedir.

Kütahya'nın simgesi olan ve onu dünyaya tanıtan çini sanatı, kentin kimlik oluşumunda rol almış ve kente imaj kazandırmıştır.

⁴³ A, g, e, s. 85

⁴⁴ A, g,e, s. 87

Resim11- *Vazo Heykeli*, Kütahya

Kütahya'nın bir çini merkezi olduğu, kent mekanında yer alan çinili vazo görsel bir zenginlik oluşturmakta ve kentin imajı bu heykel ile vurgulanmaktadır.

Resim-12 *Çinili Cami*, Kütahya

Orta Asya Türk Mimarisi esas alınarak 1973 yılında Kütahya'lı sanatçı Ahmet Yakupoğlu tarafından yapılmış Çinili Caminin dış cepheleri Kütahya Çinileriyle süslenmiştir.

Resim-13 Çinili Çeşme, Kütahya

Kentin hemen her yapısı, kendine özgü kimliğini yansıtan ve kültürün devamını sağlayan çinilerle bütünleşmiştir.

İZNİK

İznik'te çini sanatı 13. y.y. Selçuklu mimarisinin gelişmesiyle birlikte parlak bir dönem yaşamış saray, medrese ve türbelerin dış yüzeyleri çinilerle süslenmiştir. Dış cephe süslemelerinde daha çok sırlı veya sırsız tuğla kullanılmıştır.

Sadeleştirilmiş natüralist motifler, kır çiçeklerinin sap, yaprak, çiçek ve tohumlarının basit şekillerinden geliştirilen motifler, yelpaze yapraklar, karanfil dalları, salkımlar ve çeşitli rozetlerden meydana gelmiş olup, Anadolu'nun bu ilk orijinal Türk seramiğinde ileri bir dekorlama kabiliyeti ve kuvvetli bir üslup göze çarpar.

İznik'te XIV. Yüzyılın son yarısı ve XV. Yüzyılın başında, Osmanlılar ile canlı ve yaratma heyecanı ile dolu bir Anadolu seramik Sanatı doğmuştur⁴⁵.

XVI. yüzyılda Osmanlıların güçlenmesiyle yeni yapıların ortaya çıkmasıyla İznik çinisi en ihtişamlı günlerini yaşamıştır. Özellikle ikinci yarısı, üslup ve teknik bakımdan çinilerin mükemmelliğe ulaştığı ve çeşitlilik kazandığı bir dönemdir. Bu dönemde üretilen

⁴⁵ Oktay Aslanapa, "Kütahya Keramik Sanatı", Kütahya, Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Armağan, İstanbul, 1981-1982, s.70

çiniler, saraya bağlı olarak yönlendirilmekte ve saray nakkaşhanesinde desenler hazırlanarak üretim yapılmak üzere İznik'teki atölyelere gönderilmektedir.

XVII. yüzyılda İznik çinilerinde renk ve tekniğin olumsuz yönde gelişmesi çini sanatının gerilemesine neden olmuş, XVIII. yüzyılda İznik'te çini üretimi tamamen bitme noktasına gelmiştir⁴⁶.

Resim- 14 Köşk Desenli Tabak, İznik, yaklaşık 1650-1675

İznik çinileri, Osmanlı döneminin ihtişamını ve görkemini yapılarına taşıyarak kendi teknik ve üsluplarıyla İznik adını İznik çinisi olarak evrenselleştirmiştir.

Resim-15 İnsan Motifli Tabak, İznik, yaklaşık 1650-175.

⁴⁶ İznik.com

ÇANAKKALE

Doğal ve kültürel birçok kaynağa sahip olan Çanakkale; coğrafi ve jeopolitik konumu ile tarihte önemli uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Kentin tarihi ve kültür varlıkları günümüz kimliğini belirleyen etkenler olmuştur.

Kentin adını belirleyerek, kente kültürel anlamda simgesellik taşıyan önemli imaj ögesi seramiğin varlığıdır. Dünyada adını yapmış olduğu üretimden alan sayılı kentler bulunmaktadır. Fayans kelimesi yapılan seramik üretiminden dolayı Faenza'dan, ilk defa Mallorca adasında majolika denilen sırn kullanılması adını seramiklerinden aldığını göstermektedir. Bunların yanında adını kendi seramiğinden alan Çanakkale kenti yer almaktadır. Çanakkale geçmişten günümüze kentsel kimlik öğelerini seramiklerinde taşıyan ender kentlerdendir.

Çanakkale seramiklerinden ilk olarak 1743-45 tarihli Pococke'un eserinde söz edilmektedir. Pococke bu devirde şehrin oldukça mamur olduğunu 1.200 kadar nüfusa sahip bulunduğunu, şehir halkının ipek, yelken bezi ve çanak-çömlek ticareti ile geçindiğini belirtir⁴⁷.

⁴⁷ Gönül Öney, Türk Devri Çanakkale Seramikleri, Çanakkale Seramik Fabrikaları yayını, Ankara, 1971, s.2

Resim-16 *At Başlı Testi Heykeli*, Erol Sazcı, 2000

At başlı testi, XIX. Yüzyıl sonu ve XX. Yüzyıl başına ait Çanakkale seramikleri içinde yer almaktadır.⁴⁸

Kentte, seramik ürünler, geleneksel ve çağdaş yorumlamalarla kent mekanlarında yer almaktadır. Seramik ürünlerle kentin imaj oluşumunu yansıtan bir çok çalışma seramiğin varlığını yansıtmaktadır.

⁴⁸ “Osmanlı Seramiklerinin Görkemi” Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, No: 7, s. 196

Resim17- Atatürk Heykeli, Seramik Yüzey Kaplama, Çanakkale Kordon Boyu, Mustafa Hoşnut, İlker Eği, 1999

Resim18- Tarihi İpek Yolu Projesi, 1996-1997, Çanakkale Kalebodur Seramik San. A.Ş.

Resim19- *Seramik metin yazısı, Duvar Panosu, Atatürk Heykeli, Çanakkale Cumhuriyet Meydanı, Erol Sazcı, 2001*

Resim20- *Seramik metin yazısı, Duvar Panosu*

Resim21- *Dikili Taşlar*, Erol Sazcı, 2000

Resim22- *Adliye Binası Seramik Duvar Panosu*, Mustafa Tunçalp, 2005

Resim23- *Seramik Duvar Panosu, Pasaj Girişi. Çanakkale Pehlivanoğlu Pasajı, Erol Sazcı, 2003*

Resim24- *Seramik Tabela, Şerife Biçici, 2009, Kepez, Çanakkale.*

1.3.3. Çağdaş Seramik Sanatının Kent İmajına katkısı

Batı ülkelerinde 20.yüzyılda sanat dalı olarak kabul edilen seramik sanatı, kentsel gelişim süreçleri ve 19. 20.yy değişikleriyle birlikte kentsel mekanlarda sanat boyutuyla görülmeye başlanmıştır. Türkiye de Cumhuriyetin ilanından sonra, batılılaşma sürecine girmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında yurtdışına sanatçılar gönderilmiş, geleneksel yaklaşımın yanı sıra yeni biçim arayışları doğmuş, yeni biçimler oluşmaya başlamıştır.

Resim25- *Park Güell*, Antonio Gaudi, 1900-1914

Kentsel donatı elemanları olarak seramik sanat, heykel, pano, enstalasyon vb. çalışmalar da kentsel mekanlarda yer almaktadır. Eserlerinde seramik malzemeyi kullanarak, çağdaş sanat anlamında günümüzde en belirgin kişi Gaudi' dir.

Antonio Gaudi, yeni sanat (Art Nouveau) akımının öncülerindendir. Mimari eserleri süsleme ağırlıklıdır. Park Güell'de renkli seramik parçalarla oluşturulan mozaikler, heykellerle tamamlanmıştır. Dalgalı mozaiklerle süslenmiş oturma bankları, İnsanların bir araya gelerek iletişimin yoğun olduğu, estetik mekana dönüşmüştür. Bu mekanlar bireyler üzerinde hoş duygular yaşatırken, kentin genel karakterini de oluşturmuştur. Gaudi'nin eserleri Barselona'ya görsel anlamda etkin imaj oluşturmuş ve turizmin canlanmasını sağlamıştır.

Resim26- *Park Güell*, Antonio Gaudi, 1900-1914

Resim27- *Casa Vicens*, Antonio Gaudi, Barselona, 19.yy.

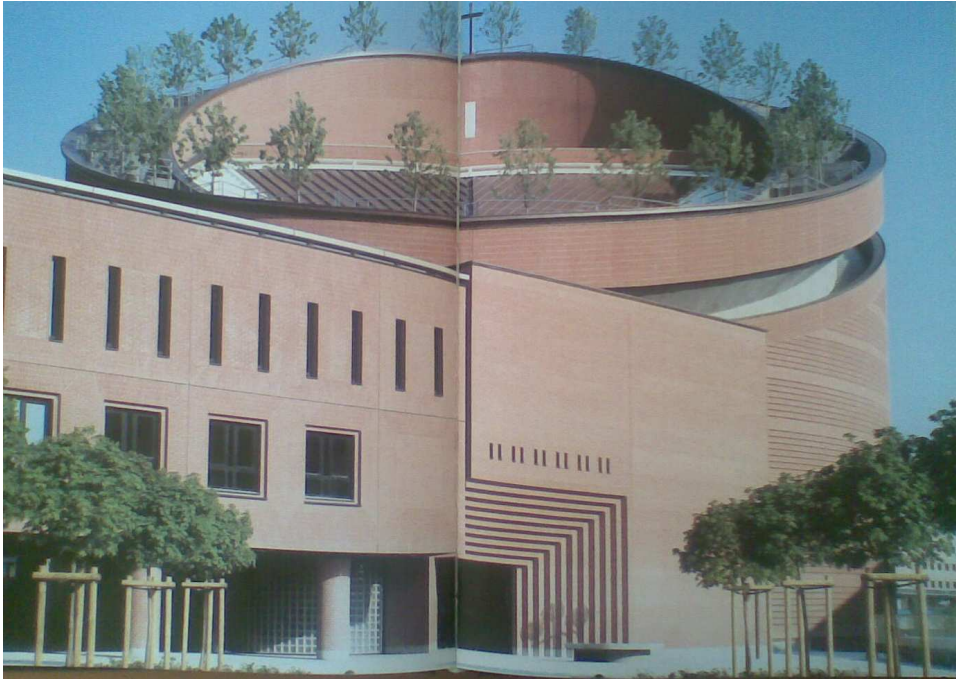
Resim28- Miro'nun *Kadın ve Kuş Heykeli* , Barselona, 1982.

Ressam Joan Miro'nun 1983 yılında tasarladığı 22 m yüksekliğindeki heykel, Barselona, Parc de l'Escorxador'da yer alıyor. Heykelin yüzeyi kırmızı, sarı ve mavi renkli mozaiklerle kaplıdır.

Heykel, bulunduğu alanda mekan oluşturarak, bulunduğu çevreye farklı bir nitelik kazandırmış, dikkat çekici bir odak noktası oluşturmuştur.

Resim29- *Seramik malzeme kullanılan oturma grubu, Gween Heeney, İngiltere.*

Resim30- *Evry Katedrali, Mario Botta, Fransa.*

Mimarisinde tuğla kullanımını seçen mimar, yapılarında sade ve yalın bir görüntü elde etmiştir. Kentsel mekanlarda yer alan yapılar, görsel bakımdan ferah, rahatlatıcı bir görünüm sağlamaktadır.

1.4. SERAMİK ÜRÜNLERDE KENT İMAJI

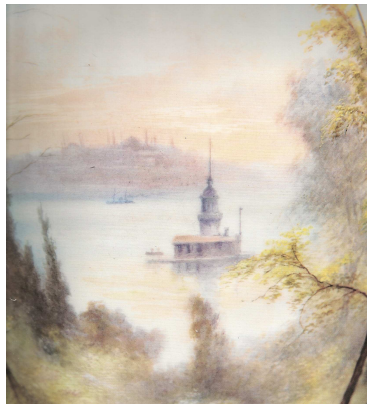
1.4.1. Çağdaş ve Geleneksel Seramik Sanat Eserlerinde Kent İmajı

Seramik ürünlerde kentlerin genel özelliklerini oluşturan imaj öğeleri sıklıkla kullanılarak geleneksel ve çağdaş ürünlerde kentlerin imaj unsurları konu olmuştur.

Resim31- *Vazolar*

1312 sene 4 (1898), Halid imzalı vazo Dolmabahçe sarayı, 14 no'lu yazı mahalli, 11/241-242 yer almaktadır. Her iki vazoda İstanbul manzaralıdır. Birinde kız kulesi ve tarihi yarım ada resmedilmiş, diğesinde ise kız kulesi ve saray burnu görülmektedir⁴⁹.

Resim32- *Vazo, Detay*

⁴⁹ Milli saraylar Koleksiyonu'nda yıldız Porseleni, TBMM Milli saraylar Daire Başkanlığı yayını, İstanbul, 1998, s.58

Resim33- Vazolar

1312 sene 14 (1908), Ömer imzalı, Yük: 54 cm ağız çapı: 14 cm, Altlık çapı: 19cm

Dolmabahçe Sarayı, Mavi Salon, 13/140-141

Vazonun birinde Alman çeşmesi ve Aksaray Valide Camisi diğesinde Ayasofya ve Yavuz Sultan Selim camisi resmedilmiştir⁵⁰.

Resim34- Vazo, Detay

⁵⁰ Milli saraylar Koleksiyonu'nda yıldız Porseleni, TBMM Milli saraylar Daire Başkanlığı yayını, İstanbul, 1998, s.26

Resim35- *Seramik Kutu*, Yosun Sağır, 2006

Seramik ürünlerde İstanbul kentinin tarihi kentsel imaj öğelerinden Kız Kulesi, seramikler üzerinde sıkça kullanılmıştır (Resim33).

Kentin doğal, kültürel, görsel öge ve özellikleri bütününde kentsel değeri oluşturmaktadır. Bütün bu etmenler birbiriyle etkileşim halinde bulunduğunda kentin genel kimliği oluşmaktadır.

Bu kentsel değerler, seramikler üzerine aktarılarak kültürlerarası iletişimi sağlayıp, kent'e ait olan bir imgenin, başka bir yere taşınmasıyla değer kazanmaktadır.

Resim36- 1986, "*Istanbul*" Seramik Duvar Panosu, Buket Gürel, Cahide Erel.

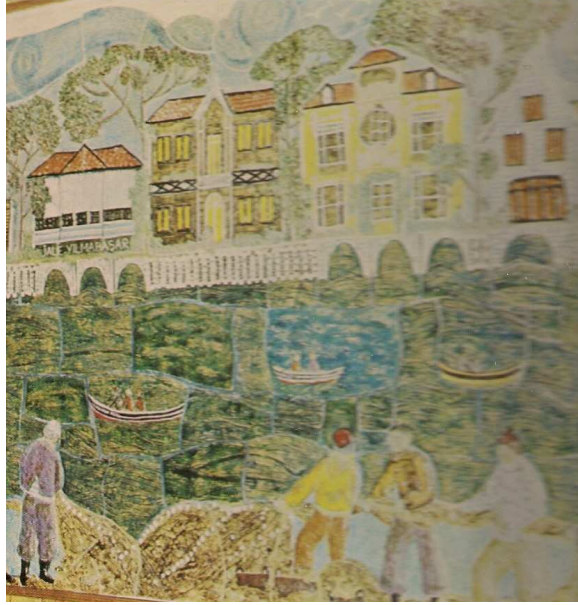
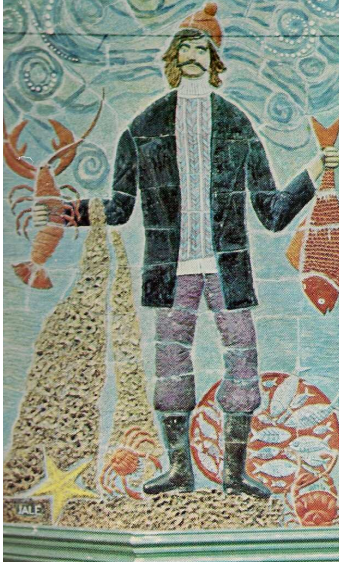
Resim37- "*Istanbul*" Seramik Duvar Panosu Detayı

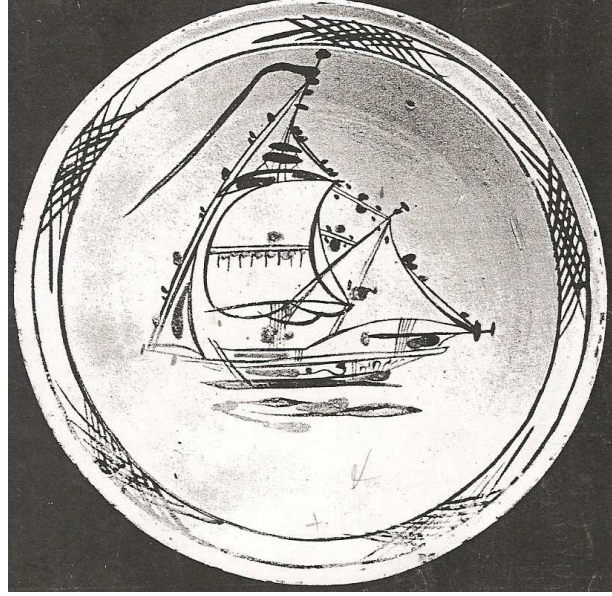
Resim38- 1987 - "Bursa Almira Hotel, *Seramik Duvar Panos*, Buket Gürel, Cahide Erel.

Resim39- "Bursa Almira Hotel, *Seramik Duvar Panosu detayı*.

Resim 40- İstanbul Tarabya’ da palet Balık Lokantası cephesinde mermer üzerine monte edilmiş pano. “Balıkçı”, Jale Yılmazbaşar.

Resim-41 *Çukur Tabak*, Çanakkale, 1750-1850.

Yelkenli motifli tabaklar çoğunlukla 18. asır ikinci yarısından ve 19. asır ilk yarısından kaliteli eserlerdir. 19 asır sonundan olduğu tahmin edilen koyu nefli, kahverengi ender örnekler dışında krem rengi zemin üzerine mor-kahverengi, turuncu, sarı ile desenlendirilmiş çok orijinal esprili desenleriyle Çanakkale seramiğinin en ilginç örneklerini verirler. Tabağın ortasını kaplayan yelkenli motifi büyük bir kalyon şeklinde veya daha basit, büyük bir kalyon şeklinde veya daha basit küçük birkaç yelkenli hatta kayık şeklinde görülebilir. Deniz dalgalarının bazı örneklerde yine stilize birkaç fırça darbesiyle ifadesi mükemmeldir⁵¹.

Tabak tasvirleri, hayvan figürleri, gemi formundan oluşan kandil gibi seramikler, kentin kendi kültüründen kendi içinde üretildiğinden, Çanakkale seramiklerine tarihsel bir belge olma özelliği kazandırmaktadır.

⁵¹ Gönül Öney, Türk Devri Çanakkale Seramikleri, Çanakkale Seramik Fabrikaları yayını, Ankara, 1971, s.6

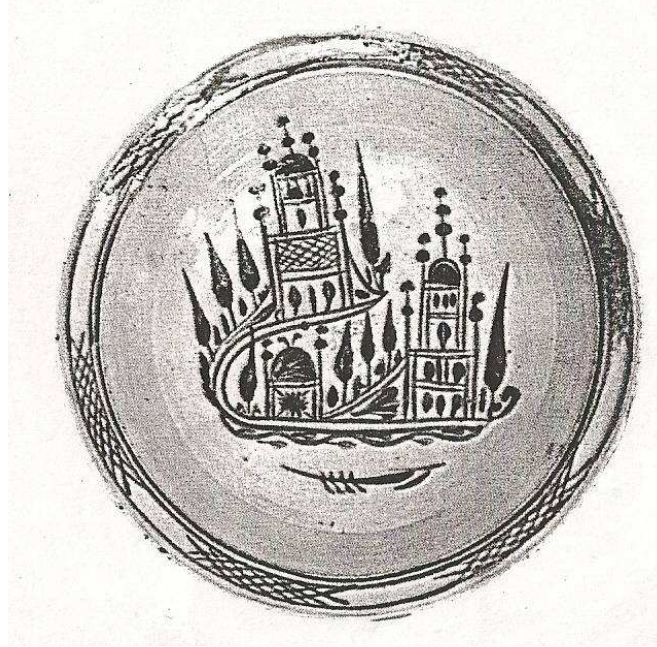
Resim-42 *Çukur Tabak*, Çanakkale, 1750-1850

Resim-43 *Top Motifli Tabak*, Çanakkale, XVIII. Yüzyıl sonu-XIX yüzyıl başı.

Resim-44 *Köşk Motifli Tabak*, Çanakkale, XVIII. Yüzyıl sonu-XIX yüzyıl başı.

Resim-45 *Çukur Tabak*, Çanakkale, 1750-1850

Çanakkale seramiklerinin en orijinal ve stil bakımından birlik gösteren grubu cami ve köşk tasvirli olanlarıdır bu tabaklarında 18. asrın ikinci yarısında ve 19. asrın ilk yarısında yapıldığı söylenebilir. Bu seramiklerde krem rengi zemin üzerinde ortada mor,

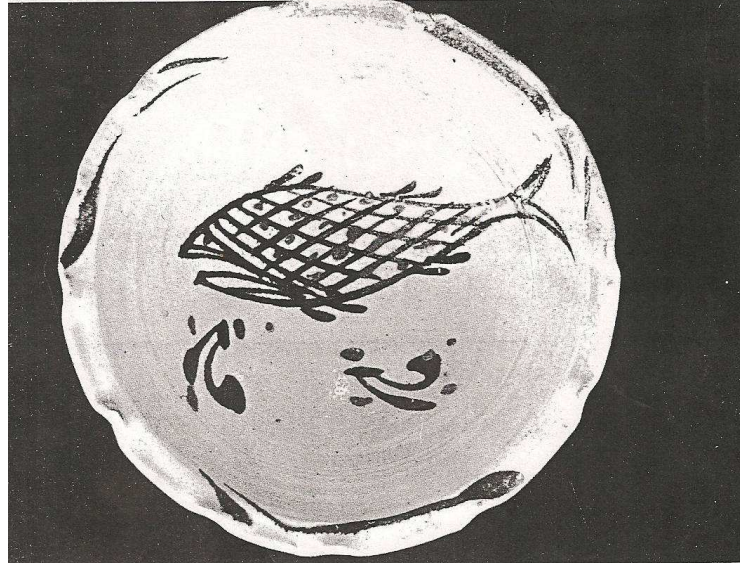
kahverengi, turuncu, sarı renklerle büyük bir cami veya köşk kompozisyonu yer alır cami ve mescitler tek veya ayrı yapılar halinde kubbeleri, ince minareleri stilize şerefeleri ve hatta alemleriyle canlandırılmıştır. Yine fırça darbeleriyle verilen stilize selviler, yollar çiçekler, hatta bazılarında kuşlar şaşılacak stil beraberliğine rağmen değişikliklerle belirir. Bu mimari tasvirler tabak yuvarlağı içine yerleştirilirken sağlanan mükemmel kompozisyon, tabiat ve mimari unsurların stilizasyonu çok ileri bir sanat basamağına işaret eder⁵².

Seramik alıcıları, boğazdan geçen gemiler olmuştur. Üretilen seramikler Akdeniz bölgesi, Avrupa, Balkanlar ve Kuzey Afrika çevresine ihraç edilmiştir. Bu gün dünyanın pek çok müzesinde sergilenen Çanakkale seramikleri, kentin kültürünü dünya ile buluşturmuştur.

Resim46- *Çukur Tabak*, Çanakkale, 1750-1850

⁵² Gönül Öney, Türk Devri Çanakkale Seramikleri, Çanakkale Seramik Fabrikaları yayını, Ankara, 1971, s. 7

Resim47- *Çukur Tabak*, Çanakkale, 1750-1850

18. asrın ikinci yarısı ve 19. asrın ilk yarısından olan bu tabaklar krem rengi zemin üzerine mor-kahverengi, turuncu, sarı tonlarıyla bazı örneklerde lacivert-mavi ile işlenen kaliteli parçalardır. Bu tabaklarda hayvan figürü olarak bilhassa tek veya çift kuşlara, balık ve zürafa figürlerine rastlarız. 18. asrın ikinci yarısı ve 19. asrın ilk yarısından balıklı tabaklarda görülür. Çok stilize ve pulları fırça vuruşları ile belirlenen balıklar zengin bitkisel desenle kuşatılmıştır.⁵³

Kentin kimliğini, tarihi geçmişi, kültürel öğeleri ve görsel nitelik taşıyan öğeleri oluşturur. Kentte boğazın varlığı, yelkenli ve balık motifli tabakları, kentin deniz kültürünü, top ve savaş gemili tasvirleri, kentin savaş tarihini anlatmaktadır.

Yine kentin mevcut mimarisi, yalın bir şekilde stilize edilmiş dönemin mimarisini anlatan köşk ve cami betimlemeleri seramik tabaklarda kullanılmıştır. Halk içinde yaşadığı kenti, yaşam biçimini, kültürel değerlerini seramiklerinde ifade etmiş, bugünün de kültürünün oluşumuna katkıda bulunarak kentin imaj öğelerini seramik ürünlerinde yansıtmıştır.

⁵³ Gönül Öney, *Türk Devri Çanakkale Seramikleri*, Çanakkale Seramik Fabrikaları yayını, Ankara, 1971, s. 8

Resim48- *Geleneksel Çanakkale Seramik Tabak*, Erol Sazcı, 2000.

Resim 49- *Geleneksel Çanakkale Seramik Tabak*, Erol Sazcı, 2000

Resim 50- Çanakkale Savaşları'nın 90. yılı anısına yapılan Seramik Pano, Çanakkale Çimenlik Kalesi, Ergün Arda, İlker Eği, Necati Işık, Hakan Daloğlu, Fikret Tunç, Ayşe Çapar, Şerife Biçici, Şerafettin Benek, 2005

Kentin bazı bölgelerinde seramik malzeme bir kültür varlığı olarak sembolize olmuş ve kent mekanlarında dekoratif ve işlevsel olarak işlenmiştir. Geleneksel motifler, yapılan çalışmalara konu olmuş, var olan kültürün devamına katkı sağlamıştır.

II.BÖLÜM SERAMİK ÜRÜNLERDE KENT İMAJI UYGULAMALARI

2.1 Tarihsel ve Kültürel öğeleriyle kentin, geleneksel ve Çağdaş seramik ürünlerde anlatımı

Uygulama çalışmaları, iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada Çanakkale kentinin geçmişten günümüze kültürünü yansıtan Çanakkale seramiklerinden esinlenerek geleneksel motifler ile çağdaş tasarımları seramik ürünlerde yorumlanmıştır. Yapılan çalışmalar, elle şekillendirilerek rölyef dekoru üzerine fırça ve ajur dekor teknikleri ile çalışılmıştır. Çağdaş tasarımlar, sadeleştirilerek kentte deniz imgesi vurgulanmıştır.

Resim- 51 Çanakkale Motifli Tabak I, 2010

Resim-52 *Çanakkale Motifli Tabak II, 2010*

Resim-53 *Yelken Motifli Tabak, 2010*

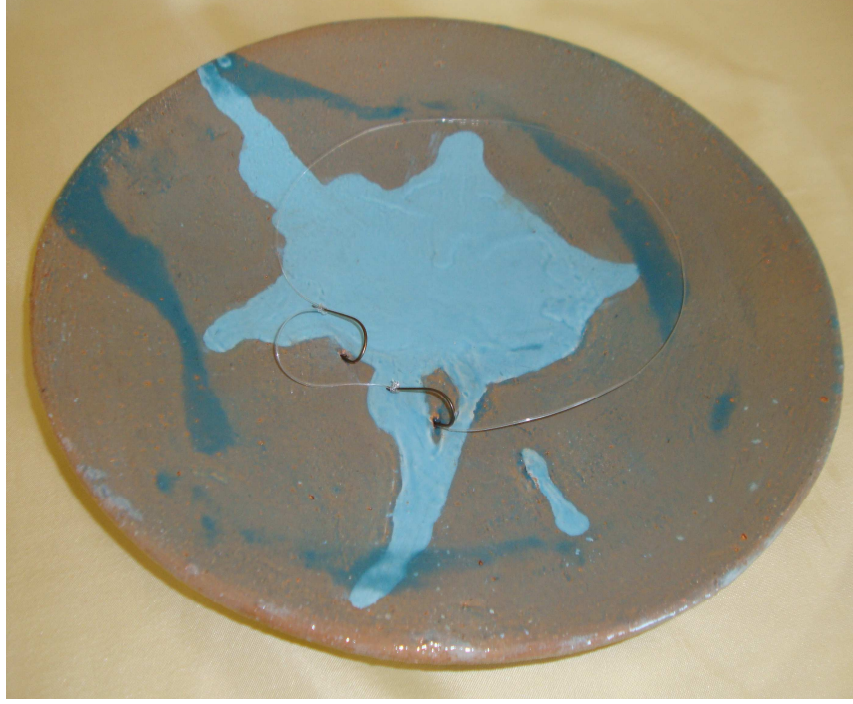
Resim-54 *Balık motifli Tabak, 2010*

Resim-55 *Çanakkale ve Deniz I*, 2010

Resim-56 *Çanakkale ve Deniz II*, 2010

Resim-57 *Çanakkale ve Deniz III*, 2010

Resim-58 *İsimsiz*, 2010

İkinci aşamada ise, Çanakkale kentine uygulanabilir tasarım önerileri sunulmaktadır. Kentte mevcut mekanlar fotoğraflanarak, tasarımlar, mekanlar için tasarlanmıştır. Tasarımlarda kentin imaj unsurlarına da yer verilerek dekoratif ve işlevsel olmak üzere seramik malzemenin kullanımıyla görsel zenginliğin oluşturulması ve aynı zamanda da kültürünü yansıtması açısından önemi vurgulanmıştır.

Resim59- *Apartment Girişi, Çanakkale,2010*

Apartment Tabelası Tasarımı

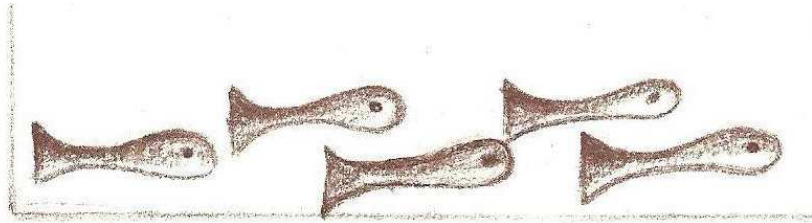
Resim60- *Kapı Girişi, Çanakkale,2010*

Kapı Numarası

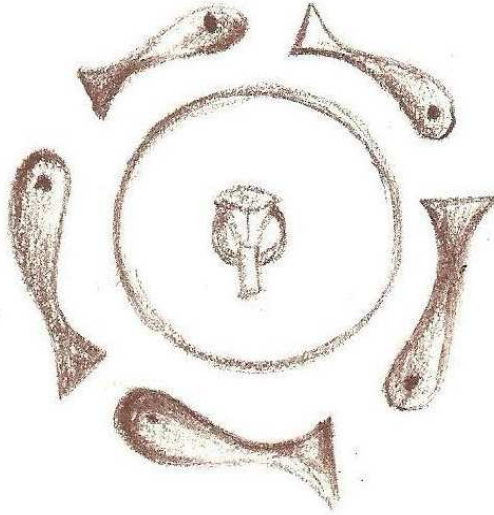
Resim61- *Çeşme*, Çanakkale İskele Meydanı, 2010

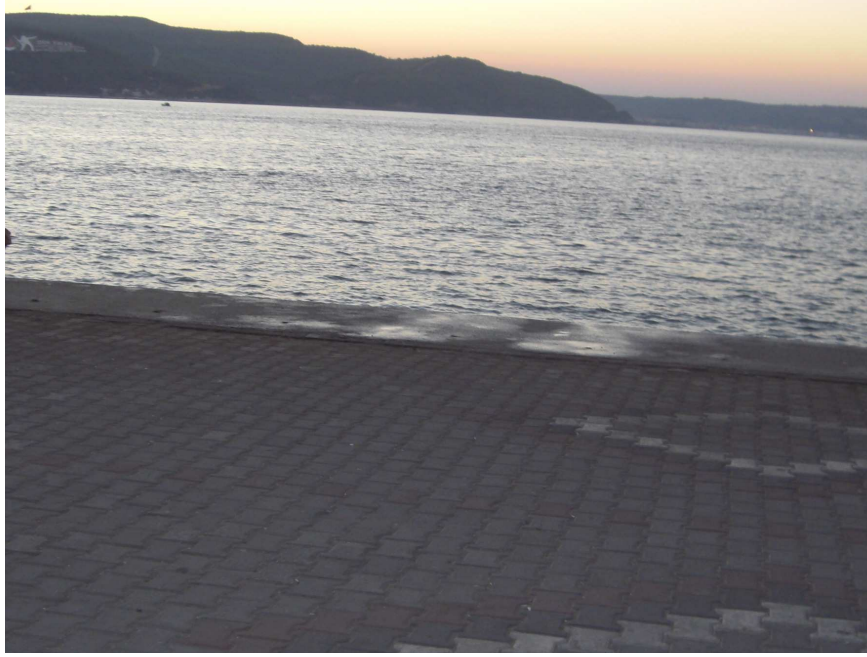
Çeşme Bordür Tasarımı

Resim62- *Çeşme Göbeği, Çanakkale İskele Meydanı, 2010*

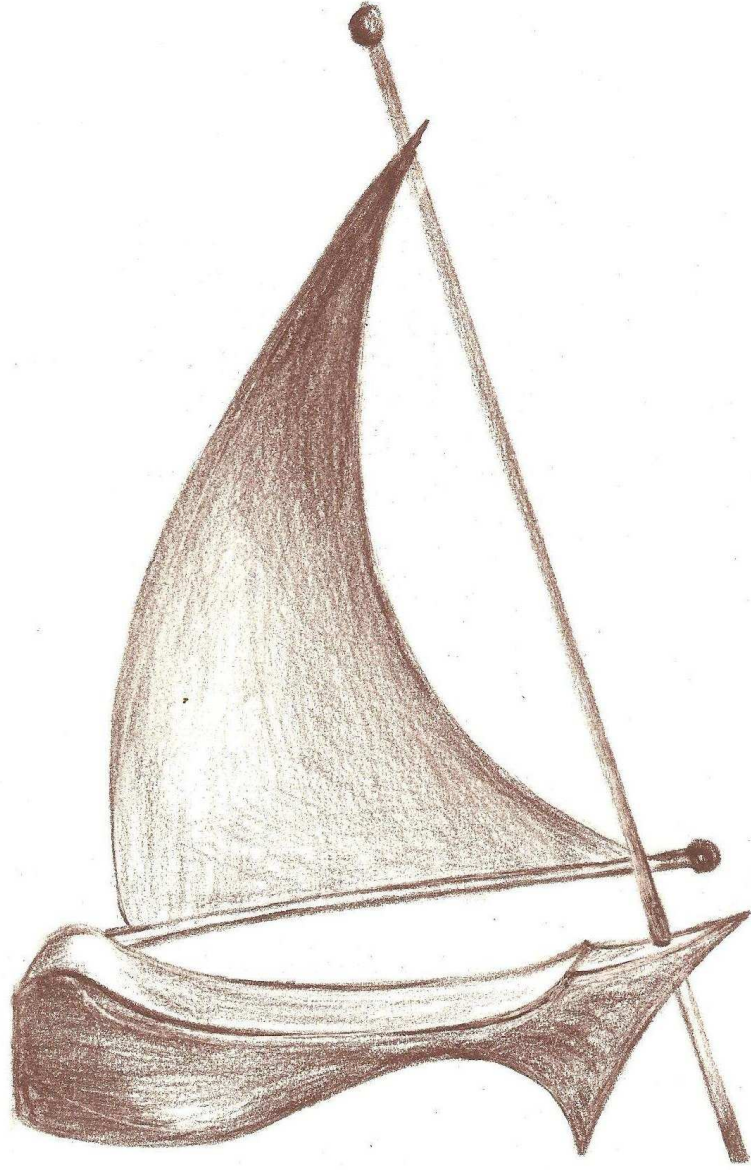
Çeşme Göbeği Tasarımı

Resim 63- Çanakkale Kordon Boyu, 2010

Resim64- Çanakkale Kordon Boyu, 2010

Yelkenli Oturma Bank Tasarımı

Yelkenli Oturma Bank Tasarımı

SONUÇ

Tez çalışmasında algı, imaj, kentsel imaj ve kentsel tasarım, kavramsal olarak incelenmiştir. Kente kimlik kazandıran imaj öğelerinin seramik malzemeyle kente sunulması, kullanıcılar açısından kentin yorumlanmasını ve algılanmasını kolaylaştırmaktadır.

Seramik ürünler, kentlerin kimlik oluşumlarında etkin rol oynamaktadır. Kütahya, İznik, seramiklerle kent imajlarını oluştururken, Çanakkale de seramik, kentin kimliğini oluşturmuş, Kentin imajını belirlemiştir. İşlevsel ve dekoratif olmak üzere kentin tarihi ve kültürel değerlerini yansıtabilecek tasarımlarla kentsel çevrede estetik mekanlar oluşturulabilir.

Kentin tarihinde seramiğin varlığı oldukça önemlidir. Bir seramik kenti olarak düşünülen Çanakkale de seramik üretimine, tanıtımına, kentsel alanlarında seramiğin kullanımına geniş yer verilmelidir. Seramik geçmişten günümüze kente bir kimlik kazandırarak imaj oluşumuna katkı sağlamış, kentin kimliğini yansıtan önemli bir unsur olmuştur.

Kent mekanlarında, aydınlatma elemanı, heykel, çeşme, duvar yüzeyleri, yer kaplamaları vs. olarak kullanılabilen seramiğin işlevsel ve dekoratif olarak kullanımı, kentsel mekanlara zenginlik kazandırarak kentte tasarım ürünü olarak kullanılması kentsel mekanların estetik görünümüne katkı sağlamaktadır.

Çanakkale kentinin kendine özgü, tarihi ve kültürel yapısını yansıtan düzenlemeler yapılarak kente kimlik kazandırılmasında, estetik düzenlemelerde seramik malzeme kullanılmalıdır. Kent kimliğinin oluşumunda seramiğin, kente kimlik kazandıran bir öğe olarak olumlu etkisi bulunmaktadır. Seramiğin kentsel mekanlarda kullanılarak sanatsal etkinliklere dönüşmesi sevilen ve benimsenen mekanlar yaratmanın yanında kent-kentli ilişkisini de güçlendirmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Aslanapa, Oktay, “Kütahya Keramik Sanatı”, *Kütahya, Atatürk’ün Doğumunun 100. Yılına Armağan*, İstanbul, 1981-1982

Aslanapa, Oktay, *Türk Sanatı*, Remzi Kitabevi, 2.Basım, İstanbul

Baymur, Feriha, *Genel Psikoloji*, İnkılap Kitabevi, 1972

Cüceloğlu, Doğan, *İnsan ve Davranışı*, Remzi Kitabevi, 2008

ÇEYAP, 1997

Esmer, Mehmet Ali, *Avanos’un Eski Türk Evleri*, Kültür Bakanlığı yayınları/1351, Ankara

İşcan Nejat, *Kınık’ta Çömlekçilik*, İşcan yayınları-22, Eskişehir, 1998

İzgi, Utarit, *Mimarlıkta Süreç Kavramlar-İlişkiler*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, Kasım 1999

Milli saraylar Koleksiyonu’nda yıldız Porseleni, TBMM Milli saraylar Daire Başkanlığı yayını, İstanbul, 1998

Morval, Jean, *Çevre psikolojisine giriş*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları, No:37

Osmanlı Seramiklerinin Görkemi, Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, No: 7

Öney, Gönül, *Türk Devri Çanakkale Seramikleri*, Çanakkale Seramik Fabrikaları yayını, Ankara, 1971

Sayan Yüksel, *Türkmenistan’daki mimari eserler(XI-XVI. yüzyıl)*, Kültür Bakanlığı Yayınları/ 2316, Ankara, 1999

Ulağlı, Serhat, *İmgeBilim, Öteki’nin Bilimine Giriş*, Sinemis Yayınları, 2006

Yetkin Şerare, “*Kütahya dışındaki Kütahya çinileri ile Süslü Eserler*”, Kütahya, Atatürk’ün Doğumunun 100. Yılına Armağan, İstanbul, 1981-1982

TEZLER

Aydınlı, Semra, “Mekansal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model”,
Doktora Tezi, 1986, İ.T.Ü., İstanbul

Günel, Fatma Eren, “Kent İmajı ve kentsel Doku Bağlamında Çanakkale Kent Merkezinin
İrdelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2008

Kahvecioğlu, Hüseyin, “Mimarlıkta İmaj: Mekansal İmajın Oluşumu ve Yapısı Üzerine
bir Model”, Doktora Tezi, 1998 İ.T.Ü., İstanbul

Mualla, KANCIOĞLU, “Çevresel imaj-kimlik-anlam bağlamında Akdeniz bölgesindeki
turizm binalarının incelenmesi”, Doktora Tezi, 2001, İ.T.Ü., İstanbul

Tayyare Emine, “Kentsel imaj Öğeleri bağlamında Haliç Bölgesinin İncelenmesi”, Yüksek
Lisans Tezi, 2007, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul

Önem, Buket, “Çevre Algılama ve Kentsel Kimlik: Haliç Üzerine bir Yöntem Önerisi”,
Doktora Tezi, 2004, İ.T.Ü., İstanbul

BİLDİRİLER

Aktürk, Dilek, “Kentsel Tasarımda Psikolojik Boyut”, *1.Kentsel Tasarım ve Uygulamalar
Sempozyumu*, 23-24 Mayıs 1991, MSÜ

Işık İ; Erdinç M.E. , “Kınık (Pazaryeri-Bilecik) Çömlüklerinin B2O3 içerikli Sırla
Kaplanmasının Ön Araştırması, *1. Uluslar arası Bor sempozyumu*, 3-4 Ekim, 2002,
Kütahya

Kılınçaslan, İsmet, “Kentsel Çevre Kalitesini Oluşturan Öğeler”, *5. Kentsel Tasarım ve
Uygulamalar Sempozyumu*, 12-13 Mayıs 1994, MSÜ

Ocakçı Mehmet, “Kimlik Elemanlarının Şehirselleşmeye Yönlendirici Etkisi”, *5. Kentsel
Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu*, “*kentsel Tasarım ve Ekoloji-Tasarım Ekolojik
Yaklaşım*”, 12-13 Mayıs 1994

Oktay Derya, “Kentsel Çevre İçinde Yönelim Olgusunun Değerlendirilmesi”, *Kentsel Tasarımda Psikolojik Boyut*, 1.Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, 23-24 Mayıs 1991, MSÜ

Ünlü Alper, “Çevresel Kalite, Algı ve Kentsel Tasarım”, *1.Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu*, 23-24 Mayıs 1991, M.S.Ü.

MAKALELER

Başkaya, Aysun, “Yalın Bir İşaret Dizgesi”, *Gazi Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt 16, No 2, 63-75, 2001

Karaman, Aykut, “Kentsel Peyzaj”, *Yapı:89*, Nisan 1989

Kancıoğlu, Mualla, “Çevresel İmaj, Kimlik ve Anlam Kapsamında Turizm Binalarına İlişkin Kullanıcı Değerlendirmeleri”, *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt 10, Sayı 2, 2005

Önem Buket; İsmet Kılınçaslan, “Haliç Bölgesinde Çevresel Algılama ve Kentsel Kimlik”, *İtü dergisi/a, mimarlık, planlama ve tasarım*, cilt 4, sayı:1, 115-125, mart 2005

İNTERNET ADRESLERİ

[http://www.gorselsanatlar.org/mimarlar/antoni-gaudi-\(1852-ispanya-1926-ispanya\)/](http://www.gorselsanatlar.org/mimarlar/antoni-gaudi-(1852-ispanya-1926-ispanya)/)

(28.04.2010)

victorianweb.org/.../architecture/13.html (20.05.2010)

<http://www.boltart.net/istar-kapisi-yeni-babil-cagi-istanbul-arkeoloji-muzesi> (10.04.2010)

<http://www.turkish-media.com/forum/topic/177579-kutahya-cinili-cami/> (20.05.2010)

www.peramuzesi.org.tr/artshop/aksesuar.aspx?S... (20.05.2010)